

Dr. sc. Marija VIDIĆ, izvanredna profesorica
Sveučilište u Mostaru, Pravni fakultet
marija.vidic@pf.sum.ba

UDK 347.736/.739(497.6)(094.5.072)
izvorni znanstveni rad

Rad stigao: 9. svibnja 2023.

Rad prihvaćen: 22. svibnja 2023.

Ivana SOLDIĆ, dipl. iur., stečajna sutkinja
Općinski sud u Mostaru, Gospodarski odjel
ivana.soldic@pravosudje.ba

OTVARANJE STEČAJNOGA POSTUPKA

Sažetak: Autorice u radu analiziraju odredbe novog Zakona o stečaju Federacije Bosne i Hercegovine koji je stupio na snagu 15. srpnja 2021. godine. Uspoređuju se odredbe koje se odnose na prethodni stečajni postupak, otvaranje stečajnoga postupka te ulogu stečajnoga suda, kao i najznačajnije novine te faze postupka čiji je cilj stečajni postupak učiniti djelotvornim. Daje se kritički osvrt na dosadašnja postupanja analizom sudske prakse.

Analiziraju se nove nadležnosti Agencije FIA, te jesu li već doprinijele povećanom stupnju financijske discipline kod svih sudionika u stečajnom postupku - posebice kod predlagatelja i privremenih stečajnih upravitelja. Istražuju se bitnost nadzora Agencije FIA nad predanim financijskim izvješćima - i onima prije stečajnoga postupka i onima u svezi sa stečajnim postupkom, te se daju prijedlozi de lege ferenda kako bi se osigurala pravodobnost prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka.

U radu se predlažu i izmjene Zakona u skladu s Direktivom o restrukturiranju i nesolventnosti kako bi se ubrzao proces usklađivanja zakonodavnog okvira u skladu s pravnom stečevinom Europske unije, te se naglašava potreba šire edukacije svih zainteresiranih sudionika o novim institutima stečajnoga prava, kao i formiranje specijaliziranih trgovačkih sudova u FBiH.

Gljučne riječi: Zakon o stečaju FBiH, prethodni stečajni postupak, otvaranje stečajnoga postupka, stečajni sudac, stečajni upravitelj, Agencija FIA.

1. Uvod

Stečajni zakoni imaju bitnu ulogu u gospodarstvu, stoga je učinkovita provedba stečajnoga postupka značajna za funkcioniranje gospodarskog sustava u cjelini. Rizik od neuspjeha u poslovanju imanentan je ekonomskim aktivnostima.¹ Kada se s tržišta uklone društva koja posluju neuspješno, omogućuje se učinkovito poslovanje onim društvima koja imaju resurse za opstanak na tome tržištu.² Vrijeme je jedan od najvažnijih elemenata stečajnoga postupka.³ U BiH su nerijetke situacije da društva duže razdoblje nisu sposobna plaćati i izvršavati svoje obveze, a da ni dužnici, a niti vjerovnici nisu zainteresirani za pokretanje stečajnoga postupka.⁴ Posljedica svakog odugovlače-

¹ GHIO, Emilie, *European Insolvency Law - Development, Harmonisation and Reform*, Trinity College Law Review, (2015), dostupno na: <https://ie.vlex.com/vid/european-insolvency-law-development-852253169>, (31. 3. 2023.).

² BUCCOLA, Vincent S.J., *Bankruptcy's Cathedral: Property Rules, Liability Rules, and Distress* (March 16, 2019). 114 Northwestern University Law Review 705 (2019.), str. 706., dostupno na SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3353848>, (31. 3. 2023.).

³ Vodič za učinkovitije rješavanje stečajnih predmeta, Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2019., str. 30.

⁴ Vidjeti: Izvješće revizije učinka, Efikasnost stečajnoga postupka u Federaciji Bosne i Hercegovine, Ured za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine, Sarajevo, oktobar 2020., str. 17. – 18.

nja s pokretanjem i završetkom stečajnoga postupka je smanjenje mogućnosti visoke stope namirenja vjerovnika.⁵

U pravnom sustavu Bosne i Hercegovine područje stečajnoga prava uređeno je entitetskim propisima i propisima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.⁶ Primarni zakoni koji isključivo reguliraju stečajnopravnu materiju su: Zakon o stečaju Federacije BiH (ZS FBiH)⁷ iz 2021. godine, Zakon o stečaju Republike Srpske (ZS RS)⁸ iz 2016. godine i Zakon o stečaju Brčko distrikta BiH (ZS BD)⁹ iz 2019. godine.¹⁰ Osim zakona, značajnu ulogu u ostvarivanju učinkovitosti stečajnoga postupka imaju i provedbeni akti. Republika Srpska i Brčko distrikt BiH su donijeli nove provedbene propise sukladno novim stečajnim zakonima,¹¹ a isto je uradila i Federacija BiH početkom 2022. godine.¹²

⁵ Vodič za učinkovitije rješavanje stečajnih predmeta, op. cit., str. 34.

⁶ VIDIĆ, Marija, *Osnove stečajnog prava*, PRESSUM, Mostar 2021., str. 47.

⁷ Zakon o stečaju Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 53/21) je zamijenio u Federaciji BiH važeći ZSP FBiH („Službene novine FBiH“, br. 29/2003, 32/2004, 42/2006, 4/2017 - Odluka US i 52/2018, ZSP FBiH) koji je bio na snazi do 15.07.2021. godine.

⁸ „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 16/2016. U Republici Srpskoj je 2016. usvojen novi Zakon o stečaju RS (ZS RS), kojim je stavljen van snage prethodno važeći Zakon o stečajnom postupku, „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 67/02, 77/02, 38/03, 96/03, 68/07, 12/10, 16/10 i 26/10.

⁹ „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, br. 16/2019, 29/2020. U Distriktu Brčko, za razliku od entitetskih propisa, dugo je na snazi bio Zakon kojim se u jednom tekstu regulira materija stečaja, prinudnog poravnjanja i likvidacije (Zakon o stečaju, prinudnom poravnjanju i likvidaciji Brčko Distrikta, „Službeni glasnik Distrikta Brčko“, br. 1/02.). Tek se 2019. implementirao Zakon o stečaju Brčko Distrikta BiH (ZS BD).

¹⁰ Pored ovih triju zakona ovo pitanje, odnosno pitanje posebnih stečajnih postupaka, regulira i Zakon o bankama (ZOB), „Službene novine FBiH“, broj: 27/17., te Zakon o osiguranju (ZOS), „Službene novine FBiH“, broj: 23/17.

¹¹ U Republici Srpskoj: Pravilnik o izgledu i sadržaju Obrasca za glasovanje o prihvatanju prijedloga finansijskog i operativnog restrukturiranja („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 68/16), Pravilnik o izgledu i sadržaju Obrasca prijedloga za pokretanje postupka finansijskog i operativnog restrukturiranja, („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 68/16.), Pravilnik o izgledu i sadržaju Obrasca za prijavu tražbina u postupku finansijskog i operativnog restrukturiranja („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 68/16), Pravilnik o kodeksu za stečajne upravitelje („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 11/17), Pravilnik o utvrđivanju standarda za upravljanje stečajnom masom („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 54/17), Pravilnik o naknadama i nagradama za rad stečajnoga upravitelja i članova odbora vjerovnika („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 30/18). U Brčko distriktu BiH: Pravilnik o izgledu i sadržaju prijedloga za pokretanje predstečajnoga postupka, „Službeni glasnik BD BiH“, br. 4/20., Pravilnik o izgledu i sadržaju obrasca za prijavu potraživanja u predstečajnome postupku, „Službeni glasnik BD BiH“, br. 4/20., Pravilnik o izgledu i sadržaju obrasca za glasanje o prihvatanju prijedloga finansijskog i operativnog restrukturiranja, „Službeni glasnik BD BiH“, br. 4/20., Pravilnik o naknadama i nagradama za rad stečajnoga upravitelja i članova odbora vjerovnika, „Službeni glasnik BD BiH“, br. 4/20., Pravilnik o utvrđivanju standarda za upravljanje stečajnom masom, „Službeni glasnik BD BiH“, br. 3/20.

¹² U „Službenim novinama FBiH“, broj 4/22 od 14.01.2022. godine, objavljeni su sljedeći pravilnici koji se odnose na ZS FBiH: 1. Pravilnik o izgledu i sadržaju obrasca za prijavu potraživanja i obrasca za glasanje o prihvatanju prijedloga finansijskog i operativnog restrukturiranja s izjavom o smanjenju potraživanja u predstečajnome postupku, 2. Pravilnik o izgledu i sadržaju obrasca prijedloga za pokretanje predstečajnoga postupka, 3. Pravilnik o naknadama i nagradama za rad stečajnoga upravitelja i članova odbora vjerovnika, 4. Pra-

Iako je Federacija BiH donijela novi stečajni zakon i unaprijedila stečajnu regulativu, ipak, zakonodavac je propustio nove stečajne odredbe u potpunosti uskladiti s Direktivom o restrukturiranju i nesolventnosti.¹³ S obzirom na stanje svijesti koje još uvijek prevladava u bosanskohercegovačkom društvu da stečaj znači „smrt“ gospodarskog društva, potrebno je poboljšati transparentnost i predvidljivost postupaka u ostvarivanju rezultata koji su povoljni za očuvanje poslovanja i za omogućavanje druge prilike poduzetnicima ili kojima se dopušta učinkovita likvidacija neodrživih poduzeća. Potrebno je smanjiti predugo trajanje stečajnih postupaka, što za posljedicu ima pravnu nesigurnost za vjerovnike i ulagače te niske stope naplate.¹⁴ U dinamičnom i modernom gospodarstvu nesolventnost je svakodnevna realnost svojstvena svim državama, ne samo u BiH.¹⁵ Očekivati je da će dugotrajni poremećaji u radu poslovnih subjekata dovesti do povećanja broja stečajnih predmeta širom svijeta.¹⁶

vilnik o programu stručnog ispita za stečajnoga upravitelja i načinu njegovog polaganja i načinu stručnog usavršavanja i 5. Pravilnik o utvrđivanju standarda za upravljanje stečajnom masom.

Pored toga, značajno je navesti i: Pravilnik o vremenskim okvirima po predmetima u sudovima i tužiteljstvima u BiH, „Službeni glasnik BiH“, br. 5/13, 101/13, 61/14, kojim su određeni kriteriji i metodologija za određivanje i praćenje poštivanja optimalnih rokova za rješavanje predmeta u sudovima i tužiteljstvima u skladu sa smjernicama Europske komisije za učinkovitost pravosuđa (CEPEJ), Uputstvo o primjeni pravilnika o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužiteljstvima u BiH i Aneks Pravilnika o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužiteljstvima u BiH - optimalni rokovi za rješavanje predmeta. Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine, dostupno na: <https://pravosudje.ba/vstvfo/B/141/article/53437>, (4.5.2023.). Sukladno čl. 17. ZS FBiH, određeno je da ako stečajnim zakonom nije drukčije određeno, u predstečajnome i stečajnome postupku sukladno se primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku pod uvjetom da nisu u suprotnosti sa ciljevima i načelima predstečajnoga i stečajnoga postupka. U BiH se primjenjuju četiri Zakona o parničnom postupku. Zakon o parničnom postupku iz 2003., noveliran 2015. godine primjenjuje se na području Federacije BiH, a objavljen je u „Službenim novinama Federacije BiH“, br. 53/03., 73/05., 19/06., 98/15 (ZPP FBiH). U Republici Srpskoj primjenjuje se Zakon o parničnom postupku Republike Srpske, „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 59/2003., 85/03., 74/05., 63/07., 105/08., 85/03., 63/07., Odluke US 45/09., 49/09, 61/13. U Distriktu Brčko primjenjuje se Zakon o parničnom postupku Brčko Distrikt, „Službeni glasnik Brčko Distrikt BiH“, br. 8/09, 52/10., 27/14. Pred Sudom BiH primjenjuje se Zakon o parničnom postupku pred Sudom BiH, „Službeni glasnik BiH“, br. 36/04., 84/07., 58/13.

- ¹³ Direktiva (EU) 2019/1023 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o okvirima za preventivno restrukturiranje, otpustu duga i zabranama te o mjerama za povećanje učinkovitosti postupaka koji se odnose na restrukturiranje, nesolventnost i otpust duga i o izmjeni Direktive (EU) 2017/1132 (Direktiva o restrukturiranju i nesolventnosti), (SL L 172/18).
- ¹⁴ Vidjeti: Sažetak dokumenta Direktive o restrukturiranju i nesolventnosti, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:4406088>, (18. 3. 2023.).
- ¹⁵ Oko polovine ukupnog broja poduzetnika posluje kraće od pet godina, a svake godine njih gotovo 200.000 diljem Europske unije (EU) suočava se sa nesolventnosti i kao rezultat toga milijuni ljudi ostaju bez posla. To znači da znatan broj poduzetnika u EU svaki dan propadne. No, taj je broj u porastu – broj nesolventnosti udvostručio se od početka COVID krize, a taj trend se nastavlja. Vidjeti: Nacrt konačnog prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona, Ministarstvo pravosuđa i uprave, Republika Hrvatska, Zagreb, 18. veljače 2022.
- ¹⁶ Unapređenje privrednog pravosuđa u Bosni i Hercegovini u uslovima krize COVID-19 – Faza 2 analize: “Strategije za unapređenje u srednjem do dugom roku”, april/travanj 2021. godine, str. 30., dostupno na: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/817901620783564726/pdf/Improving-Commercial-Justice-in-Bosnia-and-Herzegovina>

Jedna od značajnih novina ZS FBiH je uvođenje predstečajnoga postupka, kojim se uvodi financijsko i operativno restrukturiranje gospodarskih društava. U predstečajnome postupku omogućeno je nelikvidnom društvu da zaključi nagodbu s vjerovnicima u cilju lakšeg i povoljnijeg izmirenja novčanih obveza.¹⁷

Stečajni zakon FBiH propisuje da je Financijsko-informatička agencija (Agencija FIA) nadležna, odnosno ovlaštena pokrenuti prekršajni postupak protiv stečajnoga dužnika, odnosno tijela ovlaštenoga za zastupanje stečajnoga dužnika, ako stečajni dužnik, odnosno tijelo ovlašteno za zastupanje stečajnoga dužnika, ne podnese prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka u roku 60 dana od dana nastupanja platežne nesposobnosti te će se kazniti novčanom kaznom za prekršaj.¹⁸ Određivanjem ove nadležnosti FIA-i značajna je za pravodobno pokretanje stečajnoga postupka jer prethodno važeći ZSP FBiH nije propisivao koje je tijelo nadležno vršiti nadzor nad primjenom zakonske odredbe koja se tiče pravodobnog pokretanja postupka i koje bi izricalo sankcije stečajnome dužniku, odnosno tijelu ovlaštenom za zastupanje stečajnoga dužnika uslijed nepravodobnog pokretanja postupka.¹⁹ Agencija FIA uspostavlja i vodi jedinstveni registar²⁰ koji je javna evidencija i središnja baza podataka računa poslovnih subjekata.²¹

Prema prethodno važećim odredbama nije postojala mogućnost pokretanja prekršajnoga postupka jer nije bio određen ovlašten pokretač u skladu s čl. 53. Zakona o prekršajima.²² Tako je prethodno važeće rješenje u praksi bilo neprovedivo zbog čega većina postupka i nije pokrenuta na vrijeme. Prema Izvješću revizije utvrđeno je da pokretanje stečajnih postupaka nakon proteka dužega razdoblja od nastanka stečajnoga razloga otežava utvrđivanje imovine stečajnoga dužnika i njezino unovčavanje u tijeku stečajnoga postupka. Zbog nepravodobnog pokretanja stečajnoga postupka imovina se stečajnoga dužnika umanjuje, propada i tehnološki zastarijeva. Posljedica toga je da stečajni dužnici, kada stečajni postupak bude pokrenut, neće raspolagati imovinom koja se može brzo i lako unovčiti, što opet rezultira niskim ili nikakvim stupnjem namirenja vjerovnika.²³ Agencija FIA-a ima uvid u poslovni status dužnika (iz financijskih izvješća koja su joj poslovni subjekti obvezni dostavljati).²⁴

vina-in-the-Face-of-COVID-19-Crisis-Phase-II-Analysis-Medium-to-Long-Term-Strategies.pdf, (21.1.2023.).

¹⁷ Predstečajni postupak je reguliran čl. 27. – 57. ZS FBiH.

¹⁸ Čl. 58., st. 15., 16. i 17. ZS FBiH.

¹⁹ VIDIĆ, *Osnove stečajnog prava*, op. cit., str. 125.

²⁰ Registar je središnji izvor informacija o uspješnosti poslovanja i financijskom položaju pravnih osoba u Federaciji BiH, obveznika predaje financijskih izvješća Financijsko-informatičkoj agenciji. Registar uspostavlja i vodi Agencija FIA sukladno čl.1. Zakona o registru financijskih izvješća, „Službene novine FBiH“, br. 7/21.

²¹ Agencija FIA je ovlaštena da prikuplja, evidentira, obrađuje, arhivira i javno objavljuje financijska izvješća i podatke iz financijskih izvješća u skladu s propisom o računovodstvu i reviziji, ustupa pravo na korištenje podataka iz tih izvješća, kao i da upravlja bazama podataka i osigura zaštitu baza podataka i dokumenata koji su arhivirani sukladno čl. 3. Zakona o registru financijskih izvješća.

²² „Službene novine FBiH“ br. 63/14.

²³ Izvješće revizije učinka, Efikasnost stečajnog postupka u Federaciji Bosne i Hercegovine, op. cit., str. 18.

²⁴ U RS-u je određeno da je Agencija za posredničke, informatičke i financijske usluge (APIF) ovlašteno tijelo za pokretanje prekršajnoga postupka kada je utvrđen prekršaj. Agencija za posredničke, informatičke i financijske usluge Banja Luka osnovana je odlukom Vlade

Odredbe koje određuju na koji se način objavljuje rješenje o otvaranju stečajnoga postupka, predviđaju, između ostaloga, da se objavljuje i na internetskoj stranici Financijsko-informatičke agencije, a kopija rješenja obvezno se dostavlja Poreznoj upravi Federacije BiH, nadležnome tužiteljstvu i Upravi za indirektno oporezivanje BiH.

Pored toga, novine se odnose i na niz drugih odredbi čija je svrha učinkovitost i djelotvornost stečajnih postupaka. Zakonodavni okvir je značajno unaprijeđen novim zakonom. Određeni su mehanizmi koji trebaju osigurati žurnost u rješavanju stečajnih postupaka, određena je institucija koja treba nadzirati poštivanje propisanih rokova za podnošenje prijedloga za pokretanje stečajnih postupaka,²⁵ kao i rokovi za okončanje stečajnih postupaka.²⁶ Određeni su kriteriji za imenovanje stečajnih upravitelja i ograničen je broj predmeta u kojima stečajni upravitelji istovremeno mogu biti angažirani.²⁷ Međutim, novi zakon nije u potpunosti usklađen s Direktivom o restrukturiranju i nesolventnosti. Također, zakonom i dalje nije određena obveza pokretanja stečajnih postupaka po službenoj dužnosti.²⁸ Kao što nije regulirana ni uporaba elektroničkih sredstava komunikacije.

1.1. Koraci ka usklađivanju

Zbog ograničenog prostora, ne možemo navesti sve potrebne korake, stoga ćemo izdvojiti samo neke.

Iako mogućnost predlaganja otvaranja stečajnoga postupka za vrijeme trajanja predstečajnoga postupka dostupna sudska praksa nije zabilježila dosada, smatramo potrebnim istaknuti nužnost educiranja šire gospodarske zajednice s novim institutom koji je predviđen novim Stečajnim zakonom, te ukazati na neke okolnosti. Naime, novi ZS FBiH je na snazi tek od 15. srpnja 2021. godine, te institut predstečajnih nagodbi još uvijek nije u dostatnoj mjeri ni poznat široj gospodarskoj zajednici. Ako povučemo paralelu s institutom stečajnoga preustroja, iako je mogućnost preustroja stečajnoga dužnika u zakonodavnom okviru Bosne i Hercegovine postojala već dvadesetak godina, broj uspješnih preustroja je zanemariv upravo zbog temeljnog problema provedbe stečajnih postupaka, a to je neblagovremeno pokretanje stečajnih postupaka.²⁹ Stoga,

RS broj: 02/1-020-1292/00 od 28.12.2000 („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 1/01). Pravna osnova: Zakon o Agenciji za posredničke, informatičke i financijske usluge („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 96/05), Zakon o izmjenama Zakona o APIF-u („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 74/10), Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o APIF-u („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 68/13). Vidjeti: APIF, dostupno na: https://www.apif.net/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=107&lang=sr, (31. 3. 2023.).

²⁵ Podatci iz općinskih sudova pokazali su kako rješenja u ZSP-u u praksi nisu dali rezultate te su se gotovo u pravilu stečajni postupci pokretali nakon proteka zakonskoga roka, a nisu se izricale ni novčane kazne. ZSP nije precizirao tko je bio nadležan za pokretanje prekršajnih postupaka zbog čega nije ni bilo kažnjavanja. Izvješće revizije učinka, Efikasnost stečajnoga postupka u Federaciji Bosne i Hercegovine, op. cit., str. 26.

²⁶ Vidjeti čl. 18. ZS FBiH.

²⁷ Čl. 76. ZS FBiH određeno je da stečajni upravitelj može voditi dva stečajna postupka istovremeno. Nadležni sud uređuje i vodi evidenciju o otvorenim stečajnim postupcima, angažiranim upraviteljima i broju predmeta kojima se upravitelji zaduženi.

²⁸ Praćenje realizacije preporuka iz Izvješća revizije učinka, „Učinkovitost stečajnoga postupka u Federaciji Bosne i Hercegovine“, Ured za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine, Sarajevo, lipanj 2022., str. 6.

²⁹ Najvažniji razlog zbog kojeg u praksi nema više uspješnih preustroja stečajnoga dužnika jest problem nepravodobnoga pokretanja stečajnoga postupka, odnosno stečajni se po-

pored šire edukacije, potrebna je stroga financijska disciplina i učinkovitost. Ako nove odredbe budu djelotvorne u smislu financijske discipline i ako Agencija FIA doprinese da se stečajni postupci pokreću na vrijeme, i stečajni preustroj gospodarskih društava će se više u praksi koristiti. Uz širu edukaciju svih sudionika (gospodarstvenika, stečajnih upravitelja, političkih elita, novinara, i sl.),³⁰ i predstečajne nagodbe bi se trebale koristiti kao mogućnost oporavka dužnika u problemima. Stoga smatramo da bi u zakonu trebalo biti precizno određeno da ako je otvoren predstečajni postupak, do njegova završetka nije dopušteno pokretanje stečajnoga postupka i ako je otvoren stečajni postupak, nije dopušteno pokretanje predstečajnoga postupka, kako bi se izbjegli problemi u praksi i dvojbe u pogledu tumačenja.³¹ U tom smjeru korisno bi bilo novelirati čl. 38. ZS-a i dodati posebnu osnovu za odbacivanje prijedloga za otvaranje predstečajnoga postupka.

Također je bitno istaknuti, kako bi zakonodavac trebao staviti naglasak na jačanje stečajnoga okvira u skladu s Direktivom o restrukturiranju i nesolventnosti s ciljem unaprjeđenja postojećega pravnog okvira predstečajnoga i stečajnoga postupka. Pored potrebe da se razvija sustav prikupljanja dodatnog skupa podataka,³² potrebno je razvijati mehanizme i alate ranog upozoravanja,³³ osigurati da održivi poslovni subjekti i poduzetnici u financijskim poteškoćama imaju pristup učinkovitijem okviru za preventivno restrukturiranje (predstečajni postupak) koje će im omogućiti nastavak rada.

Za razliku od Federacije BiH, u Republici Srpskoj Narodna je skupština 24. rujna 2020. usvojila Zakon o sporazumnom izvansudskome financijskom restrukturiranju³⁴ kojim su uređeni uvjeti za pokretanje i postupak sporazumnoga izvansudskoga financijskoga restrukturiranja gospodarskih društava i poduzetnika u Republici Srpskoj.³⁵ Cilj sporazumnoga izvansudskoga financijskoga restrukturiranja gospodarskih društava i poduzetnika je pravodobno prepoznavanje i otklanjanje financijskih teškoća i stvaranje uvjeta za nastavak poslovanja dužnika.³⁶ Gospodarska komora Republike Srpske

stupci pokreću prekasno i u situacijama kada obveze gospodarskoga društva premašuju imovinu. Vodič za učinkovitije rješavanje stečajnih predmeta, op. cit., str. 42. Korištenje procesnih reformi za unaprjeđenje privrednog pravosuđa u BiH, The World Bank, jun/lipnja 2019., str. 51. Izvješće revizije učinka, Efikasnost stečajnoga postupka u Federaciji Bosne i Hercegovine, op. cit., str. 18.

³⁰ Više vidjeti: VELIMIROVIĆ, Mihailo, SPASIĆ, Slobodan, ČOLOVIĆ, Vladimir, MILJEVIĆ, Nedeljko, *Aktuelna pitanja stečajnog prava*, Banja Luka, 2008., str. 394.

³¹ Vidjeti čl. 15. Stečajnoga zakona Republike Hrvatske.

³² To bi bili skupovi podataka o prosječnom trošku svake vrste postupka; o prosječnim stopama oporavka za osigurane i neosigurane vjerovnike; o broju poduzetnika koji su, nakon što su prošli postupak koji je doveo do otpusta duga nesolventnih poduzetnika, pokrenuli novi posao i broju izgubljenih radnih mjesta povezanih s postupcima restrukturiranja i stečajnim postupcima. Čl. 29. Direktive o restrukturiranju i nesolventnosti.

³³ Mehanizme i alate koji će signalizirati dužnicima u financijskim problemima da je potrebno djelovati bez odgađanja kako bi se izbjegao stečaj te kako bi na vrijeme mogli pristupiti restrukturiranju poslovanja koje je u problemima. Cl. 3. Direktive o restrukturiranju i nesolventnosti.

³⁴ „Službeni glasnik RS“, br. 99/20.

³⁵ Razlozi za donošenje zakona proizlaze iz potrebe za izvršenjem obveza utvrđenih u više dokumenata, uključujući Program ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2017–2019. godina, Reformsku agendu, potpisanu od tijela vlasti na BiH razini, kao i Pismo namjere prema Međunarodnom monetarnom fondu.

³⁶ Čl. 2. Zakona o sporazumnom van sudskom financijskom restrukturiranju Republike Srpske.

provodi postupak financijskoga restrukturiranja, koji se pokreće prije nego što se financijske teškoće razviju do razine koja zahtijeva sudsko odlučivanje u skladu sa zakonom kojim se uređuje stečaj.³⁷ U Republici Srpskoj dužnik ima mogućnost koristiti dva modela restrukturiranja čija bi kombinacija rješenja bila usklađena sa zahtjevima Direktive o restrukturiranju i insolventnosti.³⁸ Dužnik treba imati mogućnost slobodno odlučiti ili pokrenuti preventivno restrukturiranje³⁹ koje je regulirano stečajnim zakonom ili odabrati izvanstečajne mehanizme sporazumnog reguliranja odnosa s vjerovnicima.⁴⁰ Usklađivanje bosansko-hercegovačkog prava s pravnom stečevinom EU treba rezultirati ispravkom negativnog stava prema stečajnom postupku (kao postupku koji je prvenstveno usmjeren na likvidaciju imovine dužnika) od strane svih zainteresiranih sudionika (domaćih stranaka, ali i međunarodnih investitora), kako bi se poboljšalo i opće poslovno okruženje i poslovni običaji. Cilj je poticanje održivih poduzetnika na restrukturiranje u ranoj fazi kako bi se spriječila nesolventnost i nastavilo poslovanje.

2. Prethodni postupak

2.1. Uvodne napomene

Stečajni postupak u Federaciji Bosne i Hercegovine se može provesti nad imovinom pravne osobe i nad imovinom dužnika pojedinca.⁴¹ Danas se stečajni postupak može otvoriti i nad imovinom pravne osobe koja je u većinskom vlasništvu Federacije BiH, županija ili jedinica lokalne samouprave.⁴² Ostala je zabrana iz ranijeg zakona u pogledu mogućnosti otvaranja stečajnoga postupka nad imovinom Federacije BiH, županija i jedinica lokalne samouprave i javnih fondova koji se djelomično ili u cijelosti financiraju

³⁷ Čl. 6. Zakona o sporazumnom van sudskom financijskom restrukturiranju Republike Srbije.

³⁸ VASILJEVIĆ, Zoran, RADIĆ, Irena, “Zaključci panel diskusije „Harmonizacija prava privrednih društava Republike Srbije sa pravom Evropske unije“ i preporuke za usklađivanje”, str. 36., https://www.researchgate.net/publication/359759128_ZAKLUCCI_IPANEL_DISKUSIJE_HARMONIZACIJA_PRAVA_PRIVREDNIH_DRUSTAVA_REPUBLIKE_SRPSKE_SA_PRAVOM_EVROPSKE_UNIJE_I_PREPORUKE_ZA_USKLADIVANJE?enrichId=rgreq-e8b3e4cdfb9c5502b345272ec6c30c53-XXX&enrichSource=Y292ZXJQYWdlOzMlOTc1OTEyODtBUzoXMTQxNzQ0ODY3NTE2NDE2QDE2NDkyMjQlOTcwNTc%3D&el=1_x_3&_esc=publicationCoverPdf, (12. listopad 2022.).

³⁹ MASTILOVIĆ, Larisa, “Preventivno restrukturiranje kao sredstvo izbegavanja pojave stečajnih razloga – nova tendencija zakonodavstva Evropske unije”, str. 10, https://www.researchgate.net/publication/343224759_PREVENTIVNO_RESTRUKTURIRANJE_KAO_SREDSTVO_IZBEGAVANJA_POJAVE_STECAJNIH_RAZLOGA_-NOVA_TENDENCIJA_ZAKONODAVSTVA_EVROPSKE_UNIJE Evropski zakonodavac prvo uredbama regulise procesnopravni aspekt uredbe im, (12. listopad 2022.).

⁴⁰ M. Carpus Carcea, et. al., *The Economic Impact of Rescue and Recovery Frameworks in the EU*, str. 4.

⁴¹ Dužnik pojedinac je komplementar u komanditnom društvu i član društva sa neograničenom solidarnom odgovornošću. (čl. 4. st. 2. ZS FBiH i čl. 5. st. 1. ZSP FBiH). U čl. 3., st. 2. SZ RS određeno je da je dužnik pojedinac komplementar u komanditnom društvu i osnivač ortačkog društva.

⁴² Tako je regulirano čl. 4. st. 3. ZS FBiH. Ranija odgovarajuća zakonska formulacija iz čl. 5. st. 2. ZSP FBiH je glasila: “Stečaj se može otvoriti i nad imovinom javnih pravnih osoba, izuzev nad imovinom Federacije Bosne i Hercegovine, općine, grada, javnih fondova koji se u cijelosti ili djelomično financiraju iz proračuna“. Ovim novim zakonskim rješenjem željelo se izbjeći dvojbe u praksi u pogledu kruga pravnih osoba na koje se odnosio raniji čl. 5. st. 2. ZSP FBiH.

iz proračuna,⁴³ a u taj krug izuzetaka odredbom čl. 4. st. 3. ZS FBiH uvrštene su i javne ustanove koje se u cijelosti ili djelomično financiraju iz proračuna.

Zakonom je regulirana posebna procedura u pogledu prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka nad dužnikom koji proizvodi naoružanje i vojnu opremu. U tom slučaju za dozvoljenost prijedloga nužna je prethodna suglasnost Vlade Federacije BiH, a koja se izdaje na prijedlog federalnog ministra energije, rudarstva i industrije.⁴⁴ Novina Zakona o stečaju je propisivanje pravne pretpostavke postojanja suglasnosti Vlade FBiH ukoliko nije došlo do izričitog uskraćivanja te suglasnosti od strane Vlade FBiH u zakonskom roku od 30 dana od primitka obavijesti stečajnoga suda o pokretanju prethodnoga postupka, što je otklonilo dvojbe iz sudske prakse.⁴⁵

2.2. Prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka

Stečajni postupak pokreće se pisanim prijedlogom. Čl. 58. st. 8. ZS FBiH određuje da je sud obavezan prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka razmotriti u roku osam (8) dana od dana primitka.⁴⁶ Skraćivanje roka na osam (8) dana trebalo bi doprinijeti učinkovitosti stečajnoga postupka.⁴⁷

⁴³ Usporedi čl. 4. st. 3. ZS FBiH sa čl. 5. st. 2. ZSP FBiH.

⁴⁴ Procesno-pravna posljedica uskraćivanja suglasnosti je odbacivanje prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka kao nedozvoljenog.

⁴⁵ Ovo je propisano odredbom čl. 4. st. 4. - 6. ZS FBiH. Ranije zakonsko rješenje iz odgovarajuće odredbe čl. 5. st. 3. - 5. ZSP FBiH propisivalo je obvezu pribavljanja suglasnosti isključivo od Federalnog ministra energije, rudarstva i industrije, pa se pravna pretpostavka postojanja suglasnosti odnosila na suglasnost tog ministra kojem se izravno obraćao stečajni sud. Nije postojao zakonski mehanizam za Vladu FBiH da interferira u tu odluku, iako se odluka resornog ministra mogla različito odraziti na ostale resore. Po novom zakonskom rješenju iz ZS FBiH sud komunicira izravno s Vladom Federacije BiH i od nje traži suglasnost. Vlada FBiH je ta koja dalje pribavlja mišljenje resornog ministra, te donosi odluku koju priopćava stečajnome sudu u roku od 30 dana. Pravne posljedice odluke Vlade FBiH da uskrati suglasnost za pokretanje stečajnoga postupka nad takvim dužnikom je značajno teža po Federaciju BiH po novom zakonu, jer ZS FBiH sada predviđa potpunu odgovornost Federacije BiH za sve obveze stečajnoga dužnika. Po ranijem zakonskom rješenju iz ZSP FBiH konstituirala se tek solidarna odgovornost Federacije BiH za dugove stečajnoga dužnika, što znači da novo zakonsko rješenje značajno popravlja izgled vjerovnika za naplatu potraživanja koja su namjeravali ostvariti kroz stečajni postupak jer dobivaju osnovu tražiti ispunjenje obveze izravno iz proračuna Federacije.

⁴⁶ Prema čl. 4. prethodno važećeg ZSP FBiH, sud je bio obavezan da prijedlog razmotri u roku 15 dana od dana njegovog primitka. Neuređan prijedlog kao i prijedlog bez potrebne dokumentacije sud je vraćao predlagatelju i nalagao mu da prijedlog uredi i nedostatke otkloni u roku od 15 dana.

⁴⁷ Novim zakonom je skraćen rok, ali nije određeno vrijeme u kojem se mora okončati prethodni postupak. Primjerice, Stečajni zakon Republike Hrvatske (NN 71/15, 104/17, 36/22) u čl. 115., st. 3., određuje da prethodni postupak može trajati najduže 60 dana od dana podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka. Dok čl. 67. Zakona o stečaju Republike Srbije određuje kako prethodni stečajni postupak može trajati najduže 30 dana od dana podnošenja prijedloga za pokretanje stečajnoga postupka od strane ovlaštenog predlagatelja. Ograničavanjem roka za okončanje prethodnoga postupka međutim moglo bi se ugroziti načelo materijalne istine, jer prethodni postupak podrazumijeva temeljitu provedbu svih propisanih aktivnosti i pouzdano utvrđivanje stečajnih razloga i svih parametara za valjanu odluku suda o prijedlogu. Također, duljina trajanja i prethodnoga i stečajnoga postupka uvijek je u vezi sa obujmom imovine stečajnoga dužnika i obujmom spornih prava vezanih za tu imovinu, pa bi zakonodavcu bilo teško predvidjeti sve moguće scenarije koji bi opravdali probijanje roka trajanja eventualno propisanog roka dovršetka

Prethodni stečajni postupak predstavlja fazu postupka koja prethodi glavnom stečajnom postupku.⁴⁸ Pokreće se i vodi s ciljem utvrđivanja postojanja stečajnoga razloga, te kako bi se osiguralo da se u tom razdoblju značajno ne pogorša financijska situacija dužnika.⁴⁹ Cilj provedbe prethodnoga stečajnoga postupka je utvrđivanje svih procesno-pravnih i materijalno-pravnih pretpostavki za donošenje valjane odluke o otvaranju stečajnoga postupka. To su prije svega točna identifikacija predloženog stečajnoga dužnika, utvrđivanje postojanja i eventualno eliminiranje zapreka za vođenje prethodnoga postupka,⁵⁰ utvrđivanje postojanja aktivne legitimacije podnositelja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka,⁵¹ te utvrđivanje postojanja stečajnoga razloga - platežne nesposobnosti predloženog stečajnoga dužnika ili prijeteće platežne nesposobnosti istog, kao i nepostupanje po usvojenom planu preustroja, te za slučaj da je plan preustroja isposlovan prijevarom ili na nezakonit način.⁵² Otvaranjem prethodnoga postupka na snagu stupa niz različitih mjera, neke automatski neke po nalogu stečajnoga sudca.⁵³ Mjere imaju cilj osigurati dužnikovu imovinu i društvo koje je nastavilo poslovati od gubitaka, odnosno cilj je mjera očuvanje sredstava u korist vjerovnika ako dođe do otvaranja stečajnoga postupka.⁵⁴

Nakon zaprimanja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka, sud najprije mora izvršiti identifikaciju predloženog stečajnoga dužnika. U tu svrhu sudovi od predlagatelja zahtijevaju dostavu cjelovitih i aktualnih registarskih podataka o predloženom stečajnom dužniku. Ako je podnositelj prijedloga sam stečajni dužnik, bitno je utvrditi da prijedlog potpisuje osoba aktualno upisana u sudski registar kao osoba ovlaštena za zastupanje (direktor).⁵⁵ Kao dokaz platežne nesposobnosti sudovi u praksi traže potvr-

prethodnoga postupka. Prema novom zakonu je određen rok trajanja stečajnoga postupka, sudci se moraju pridržavati tog zakonskog roka u kojem stečajni postupak sa svim svojim fazama mora biti okončan.

⁴⁸ ČOLOVIĆ, Vladimir, MILIJEVIĆ, Nedeljko, *Stečajni postupak, teoretska razmatranja, zakonski propisi, sudska praksa i obrasci za praktičnu primjenu*, Udruženje pravnikâ Republike Srpske, Banja Luka, 2004., str. 61.

⁴⁹ RADOVIĆ, Vuk, *Stečajno pravo*, Knjiga prva, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd 2017., str. 427.

⁵⁰ Zapreke iz čl. 4. st. 3. i 4. ZS FBiH.

⁵¹ Za podnošenje prijedloga ovlašteni su stečajni dužnik i svaki onaj vjerovnik koji ima pravni interes za provedbu stečajnoga postupka. Smatra se da je vjerovnik učinio vjerojatnim postojanje svoje tražbine ako njeno postojanje zasniva na ovršnoj ispravi ili na nepravosnažnoj sudskoj ili upravnoj odluci, a iz postojanja vjerojatnoga potraživanja proizlazi pravni interes tog predlagatelja koji se sastoji u ostvarivanju prava na ispunjenje tražbine (standard iz čl. 58. st. 3. ZS FBiH, što je ranije bilo propisano odredbom čl. 4. st. 1. ZSP FBiH).

⁵² Razlozi za otvaranje stečajnoga postupka detaljno su regulirani odredbom čl. 6. ZS FBiH. Stečajni razlozi iz čl. 6. st. 2. toč. c) i d) ZS FBiH nisu postojali po ranijoj odgovarajućoj odredbi čl. 6. ZSP FBiH, a proizašli su iz instituta reorganizacije stečajnoga dužnika koji institut je i ranije postojao. U dostupnoj sudskoj praksi nije još zabilježeno utvrđivanje ovih novih stečajnih razloga.

⁵³ VELIMIROVIĆ, SPASIĆ, ČOLOVIĆ, MILIJEVIĆ, *Aktuelna pitanja stečajnog prava*, op. cit., str. 69.

⁵⁴ ČOLOVIĆ, Vladimir, MILIJEVIĆ, Nedeljko, *Stečajni postupak, teoretska razmatranja, zakonski propisi, sudska praksa i obrasci za praktičnu primjenu*, op. cit., str. 61.

⁵⁵ U sudskoj praksi se pokazalo da su moguće i drugačije okolnosti slučaja koje će opravdati prihvaćanje prijedloga od osobe koja zastupa predloženog stečajnoga dužnika na temelju ovlaštenja koje nije upisano u sudski registar. Upućujemo na stav sudske prakse Županij-

du banke o blokadi računa predloženog stečajnoga dužnika, popis imovine i obveza, uvjerenje Porezne uprave o stanju obveza, te dokaze o vlasništvu na nekretninama i drugoj registriranoj imovini. U tom dijelu je ista sudska praksa i po starom i po novom zakonu. Po novom zakonu sud dodatno traži da se prijedlog za pokretanje stečajnoga postupka upotpuni u smislu čl. 58. st. 4. ZS FBiH.⁵⁶

U situaciji kada je predlagatelj sam stečajni dužnik, što je najčešće slučaj u praksi, sud pored sve ranije navedene tražene dokumentacije po starom zakonu, traži od istog i dostavljanje izvješća o financijskom stanju i poslovanju predloženog stečajnoga dužnika, odnosno financijska izvješća u skladu s računovodstvenim propisima koji nisu stariji od 90 dana od dana podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka sa usporednim podacima u financijskim izvješćima iskazanim u posljednjem godišnjem financijskom izvješću, te drugu dokumentaciju iz koje proizlazi da je prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka dopušten i da postoji stečajni razlog da se iz imovine dužnika mogu namiriti troškovi stečajnoga postupka.⁵⁷

Kada se kao predlagatelj javlja vjerovnik on je dužan dokazati svoj pravni interes za otvaranje stečajnoga postupka.⁵⁸ Taj pravni interes se u pravilu dokazuje pravosnažnom sudskom presudom u kojoj je sadržan imovinski zahtjev vjerovnika protiv stečajnoga dužnika. No, u praksi vjerovnici često nemaju pravosnažnom presudom utvrđeno potraživanje protiv stečajnoga dužnika: nekada je parnični postupak dokazivanja tog

skog suda ŽZH iz Rješenja Županijskog suda u Širokom Brijegu, broj 64 0 St 023422 12 Pž od 22.11.2012. godine:

Točno je da je u sudski registar kao osoba ovlaštena za zastupanje T.P. "B." G. upisan M.P. međutim očito je da upis u registru u pogledu zastupanja predlagatelja je samo formalan i ne odgovara pravom stanju stvari, jer da nije tako onda Vlada ne bi imala razloga da imenuje v.d. direktora... Kako je D.M. v.d. direktor, tj. osoba ovlaštena za zastupanje, to je isti imao ovlast za davanje punomoći odvjetniku I.H. za zastupanje prilikom podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka pred nadležnim sudom.

⁵⁶ Stečajni dužnik je dužan da uz prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka dostavi svoje registarske podatke, kao i izvješće o financijskom stanju i poslovanju, koji sadrži: a) financijska izvješća sukladno računovodstvenim propisima koji nisu stariji od 90 dana od dana podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka sa usporednim podacima u financijskim izvješćima iskazanim u posljednjem godišnjem financijskom izvješću, b) potvrdu banke o statusu računa dužnika, c) drugu dokumentaciju iz koje proizlazi da je prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka dopušten i da postoji stečajni razlog da se iz imovine dužnika mogu namiriti troškovi stečajnoga postupka.

⁵⁷ Obveza vođenja računovodstvenih i knjigovodstvenih evidencija proizlazi iz čl. 8. Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH, „Službene novine FBiH“, br. 15/2021.

⁵⁸ Iz Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 St 958105 22 Pž od 07.09.2022. godine: *Da bi neko mogao da iz stečajne mase namiri svoja potraživanja u stečajnom postupku, on mora da ima status ili stečajnoga vjerovnika ili vjerovnika stečajne mase, pa razlučni vjerovnik nema pravo da svoje potraživanje namiruje iz stečajne mase (ostale imovine stečajnoga dužnika), nego samo iz predmeta svog razlučnog prava, uz izuzetak propisan člankom 98. Zakona o stečaju, kada razlučni vjerovnik, pod uvjetom da mu je stečajni dužnik i lično odgovoran, može svoje potraživanje namiriti iz stečajne mase (znači i mimo predmeta njegovog razlučnog prava), odnosno pod uvjetom da se odrekne svog razlučnog prava ili ako dokaže da cjelokupni iznos svog potraživanja ne može da namiri iz predmeta razlučnog prava.*

Obzirom da odredba članka 58. stavka 2. Zakona o stečaju FBiH, propisuje da ovlaštenje za pokretanje stečajnoga postupka, osim stečajnoga dužnika, ima i svaki vjerovnik koji ima pravni interes za provedbu stečajnoga postupka, što žalitelj u konkretnom slučaju kao razlučni vjerovnik nema, to je prvostepeni sud pravilno postupio kada je prijedlog žalitelja za otvaranje stečajnoga postupka nad H. d.o.o. S., odbacio kao nedopušten.

potraživanja u tijeku, nekada vjerovnik raspolaže notarskom ovršnom ispravom u kojoj je sadržano potraživanje protiv stečajnoga dužnika, a nekada vjerovnici imaju samo račune, izvode iz poslovnih knjiga i sl. evidencije o potraživanju, pa postojanje pravnog interesa predlagatelji moraju sudu dokazati u prethodnom postupku.⁵⁹ Ni ZSP FBIH ranije, a ni ZS FBIH sada ne predviđa zatvoreni krug dokaza kojima bi se to pravni interes mogao dokazati. Specifičnost imatelja notarskih ovršnih isprava protiv stečajnoga dužnika, kao predlagatelja stečajnoga postupka, jeste u tome što je u tim ispravama u pravilu sadržano i potraživanje i osiguranje za to potraživanje. U tim situacijama predlagatelji su imali dokazano potraživanje protiv stečajnoga dužnika, ali su idalje morali dokazati postojanje pravnog interesa za vođenje stečajnoga postupka,⁶⁰ odnosno morali su učiniti vjerojatnim da se njihovo osigurano potraživanje od stečajnoga dužnika neće moći izmiriti iz predmeta osiguranja (hipoteke), jer oni imaju osiguran zakonski put za ostvarenje svog prava – kroz ovršni postupak koji je manje teretan za predloženog stečajnoga dužnika, jer manje zadire u njegova prava.⁶¹

⁵⁹ Iz Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 43 0 St 185919 21 Pž od 25.08.2021. godine: *Iako je predlačač bio dužan dokazati da je vjerovnik koji ima pravni interes za otvaranje stečajnoga postupka i vjerojatnost svoga potraživanja (što u suštini podrazumijeva da bi takvo potraživanje mogao ostvariti u parničnom postupku) predlačač iznosi u žalbi navode koji nisu usmjereni na navedeno. Ne može predlačač pretvarati stečajni postupak u parnični, ali može u svakom slučaju pokrenuti parnični postupak radi ostvarenja svoga potraživanja, a nakon toga kad ishodi pravosnažnu presudu tražiti provedbu stečajnoga postupka, ako smatra da su ispunjeni uvjeti za njegovo otvaranje.*

Dakle, pravilno je i na zakonit način postupio prvostepeni sud kada je odbio prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka u skladu sa člankom 4. stav 1. i 43. stav 2. Zakona o stečajnom postupku.

⁶⁰ Iz Rješenja Kantonalnog suda u Bihaću br. 17 0 St 122600 22 Pž od 08.12.2022. godine: *Predlagatelj P.B. d.d. S. trebao je dokazati, a prvostepeni sud u smislu odredbe čl. 8. Zakona o stečajnom postupku utvrditi postojanje pravnog interesa za provedbu stečajnoga postupka od strane predlagatelja. Točno je da predlagatelj posjeduje za svoje potraživanje izvršnu ispravu Ugovor o zasnivanju hipoteke broj OPU-IP: 1127/2017, ali je ista bila osnov za podnošenje prijedloga za izvršenje koje je odobreno donošenjem rješenja o izvršenju u predmetu broj 17 0 Ip 113908 21 Ip.*

Prvostupanjski sud uopće nije cijenio priložene dokaze uz podneseni prijedlog, odnosno nije utvrdio da li predlagatelj uopće ima pravni interes za podnošenje prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka, budući da je u tijeku izvršni postupak i da prvostupanjski sud nije uopće utvrdio da li je podnositelj prijedloga u izvršnom postupku izvršio namirenje svog potraživanja prodajom založenih nekretnina, a radi kojih potraživanja je očito podnio prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka.

Žalbeni sud zaključuje da se radi o odlučnim činjenicama koje je prvostupanjski sud u smislu odredbe čl. 8. Zakona o stečajnom postupku trebao utvrditi, i od kojeg utvrđenja ovisi da li predlagatelj uopće ima pravni interes za podnošenje prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka. Po ocjeni ovog suda, predlagatelj bi imao pravni interes samo za nenamirena potraživanja iz izvršnog postupka u situaciji da se izvrši prodaja založenih nekretnina iz kojih se ne bi mogao naplatiti sav dug tražitelja izvršenja – predlagatelja.

⁶¹ Iz Rješenja Kantonalnog suda u Bihaću br.: 17 0 St 104924 20 Pž od 10.08.2020. godine: *U situaciji kada predlagatelj ima svojstvo razlučnog vjerovnika, isti je ovlašten na odvojeno namirenje iz predmeta razlučnog prava za glavno potraživanje, kamate i troškove (članak 38. stavak 1. Zakona o stečajnom postupku), a isti nije dokazao da se odrekao odvojenog namirenja, niti je dokazao da je pokrenuo i okončao izvršni postupak te da se nije u potpunosti namirio iz založene nekretnine sa svojim potraživanjem, odnosno da se nije uspio odvojeno namiriti.*

Prihvatanjem navedenog svojstva predlagatelju, prvostupanjski sud je morao dati razloge zbog kojih cijeni da je prijedlog istog dopušten, odnosno da predlagatelj ima pravni interes za podnošenje prijedloga.

Kod ispitivanja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka nad stečajnim dužnikom koji proizvodi naoružanje i vojnu opremu sud je obavezan od Vlade Federacije tražiti suglasnost, i čekati istek roka od 30 dana za dalje postupanje.

Nakon što ocijeni da je prijedlog dozvoljen i uredan, stečajni sud od predlagatelja traži uplatu predujma za troškove prethodnoga postupka,⁶² a koji se sastoji od paušalnog iznosa nagrade za privremenoga stečajnoga upravitelja, troškova sudskih pristojbi i troškova uplate dva oglasa u Službenim novinama FBiH.⁶³ Predujam za troškove prethodnoga stečajnoga postupka po novom zakonu sudovi odmjeravaju u značajno većem iznosu nego po starom zakonu. To se pravda mnogo većim obujmom materijalnih troškova koji proistječu iz regulirane procedure – taj predujam se koristi za servisiranje svih nužnih troškova za objave stečajnoga dužnika u slučaju scenarija iz čl. 102. st. 8. Zakona o stečaju FBiH.

Posljedica nepostupanja po bilo kojem od ta dva rješenja (nekompletiranje dokumentacije ili neuplata traženog predujma) u ostavljenom roku bila je odbacivanje prijedloga kao neurednog,⁶⁴ uz poziv na odgovarajuću odredbu zakona – čl. 4. st. 3. ili st. 4. Zakona o stečajnom postupku FBiH.⁶⁵

⁶² Po starom zakonu sudovi su često istodobno s dokumentacijom tražili od predlagatelja i uplatu predujma za prethodni postupak što je bilo pragmatično postupanje prvostupanjskih stečajnih sudova u situacijama kada se iz inicijalno dostavljene dokumentacije uz prijedlog moglo procijeniti da će dokumentacija predlagatelja moći biti kompletirana u roku. Drugostupanjski sudovi nisu negativno sankcionirali takvo proaktivno postupanje:

Rješenjem Općinskog suda u Mostaru broj: 58 0 St 099963 11 St od 01.02.2012. godine odbačen je prijedlog predlagatelja za otvaranje postupka stečaja nad Društvom za proizvodnju, trgovinu i usluge „D.“ d.o.o. Č., uz obrazloženje da isti nije postupio po nalogu Suda i u roku od tri dana uplatio troškove prethodnoga stečajnoga postupka.

Što se tiče roka iz čl.4. st. 4. Zakona o stečajnom postupku, Sud jeste „pogriješio“ utoliko što je htio da bude efikasan i da što prije udovolji zahtjevu predlagatelja. Što do toga nije došlo, propust je predlagatelja, a ne Suda.

(Iz Rješenja Županijskog suda u Mostaru, broj: 58 0 St 099963 12 Pž od 14.06.2012. godine).

⁶³ Za određivanje iznosa predujma za prethodni postupak ne postoji nikakva tablica ili uputstvo sudcima. Primjerice u Zakonu o stečaju Republike Srbije (“Sl. glasnik RS”, br. 104/2009, 99/2011 - dr. zakon, 71/2012 - odluka US, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018) određeno je u čl. 59. da se iznos predujma utvrđuje u ovisnosti od razvrstavanja pravne osobe kao mikro, mala ili velika pravna osoba, u skladu s propisima kojima se uređuju kriteriji za razvrstavanje pravnih osoba, i ne može biti veći od 1) 50.000 dinara za mikro pravne osobe; 2) 200.000 dinara za male pravne osobe; 3) 600.000 dinara za srednje pravne osobe; 4) 1.000.000 dinara za velike pravne osobe.

⁶⁴ *Kako predlagatelj, nije postupio po nalogu prvostupanjskog suda u ostavljenom roku, niti je u tom roku sudu sukladno odredbi članka 13. stavak 4. Zakona o stečajnom postupku dokazao da dužnik ima dovoljno sredstava za financiranje prethodnoga postupka, nego naprotiv, u žalbi navodi da nema sredstava iz kojih bi platio troškove, prvostupanjski sud je pravilno postupio kada je primjenom odredbe članka 13. stavka 2. i 4. Zakona o stečajnom postupku, prijedlog predlagatelja za otvaranje stečajnoga postupka odbacio. Rok od 15 dana koji je odredio prvostupanjski sud za uplatu predujma je propisan člankom 13. stavkom 2. Zakona o stečajnom postupku.*

(Iz Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 43 0 St 166347 19 Pž, od 16.05.2019. godine).

⁶⁵ *Prvostupanjski sud je pravilno odlučio kada je prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka nad imovinom navedenog privrednog društva odbacio, jer da bi sud otvorio stečajni postupak potrebno je osigurati troškove predujma, a prema Zakonu o stečajnom postupku člankom 13. stavkom 4. je propisano da ako je podnositelj prijedloga dužnik stečajni sudac ga može osloboditi uplate predujma ako dužnik dokaže da ima dovoljno sredstava za financiranje prethodnog postupka.*

Dakle, kako je u konkretnom slučaju žalitelj dužnik, to je prema citiranoj zakonskoj odredbi bio dužan dokazati da ima dovoljno sredstava za financiranje prethodnog postupka, a što

Stvorila se dvojba u novijoj sudskoj praksi - je li i nedostavljanje financijskih izvješća za stečajnoga dužnika,⁶⁶ u smislu kompletiranja dokumentacije za potrebe prethodnoga postupka, povlači procesnu sankciju odbacivanje ili povlačenje prijedloga u smislu odredbi čl. 58. st. 10. ili 11. Zakona o stečaju FBiH.⁶⁷ Zasada je podijeljeno stajalište prvostupanijskih stečajnih sudova u pogledu načina tumačenja ove nove zakonske odredbe. Županijski sud u Zenici je pak zauzeo stav da se stečajni razlog može dokazati i ako nedostaje dokumentacija iz čl. 58. ZS-a,⁶⁸ dok se dosadašnja praksa ostalih drugostupanijskih stečajnih sudova u FBiH još nije bavila ovom dvojbom. Smisleno tumačenje odredbe čl. 58. ZS-a, kako to sugerira Županijski sud u Zenici, po mišljenju autorica ovog rada, afirmira načelo materijalne istine i potpuno odgovara duhu novog zakona. Smatramo da bi primjena jezičnog tumačenja ove odredbe odvela stečajni sud u situaciju da ugrozi predlagatelju pravo na pristup sudu.⁶⁹

nije učinio, kako bi ga sud eventualno oslobodio uplate predujma, dok ostali razlozi koje navodi ne utječu na njegovu zakonsku obvezu.

Rok od 15 dana koji je propisan člankom 13. Zakona o stečajnom postupku je zakonski rok i isti se ne može produžavati, a kao posljedica nepostupanja ili prekoračenja roka je propisan odbočaj prijedloga.

(Iz Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu, broj 65 0 St 829877 20 Pž od 16.12.2020. godine).

⁶⁶ Čl. 58. st. 4. toč. a) ZS-a.

⁶⁷ Čl. 58. st. 10. ii 11. ZS: “10) Ako predlagatelj vrati sudu prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka koji nije uređen po napatku suda, sud prijedlog rješenjem odbacuje. 11) Ako predlagatelj ne vrati ispravljen prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka u predviđenu roku, smatra se da je prijedlog povukao i u tom slučaju troškove postupka snosi predlagatelj.”. Pored toga, čl. 59. ZS FBiH određeno je da prijedlog za pokretanje stečajnoga postupka predlagatelj može povući do objavljivanja oglasa o otvaranju stečajnoga postupka na oglasnoj ploči suda, web stranici suda - elektronskoj ploči suda, u “Službenim novinama Federacije BiH” i na internet stranici Agencije FIA-a, odnosno prije donošenja rješenja o odbacivanju ili odbijanju prijedloga za pokretanje stečajnoga postupka, o čemu sud donosi rješenje. U tom slučaju troškove postupka snosi predlagatelj osim ako je do povlačenja prijedloga došlo zato što je dužnik naknadno podmirio tražbinu vjerovnika i u tom slučaju nastale troškove postupka snosi dužnik.

⁶⁸ *Iz prvostupanijskog spisa, navoda predlagatelja i navoda obrazloženja prvostupanijskog rješenja proizlazi da je prvostupanijsko rješenje odbaceno zbog nedostavljanja dokaza uz prijedlog za provedbu stečajnoga postupka, koji bi olakšali provedbu stečajnoga postupka, a ne zbog nepotpunosti i neurednosti prijedloga kao formalnopravnog inicijalnog akta kojim predlagatelj ostvaruje svoje materijalno pravo. Zbog navedenog se ne može odbaciti prijedlog za provedbu stečajnoga postupka jer zakon takvu mogućnost i ne propisuje. Članak 58. stavak 10. Zakona o stečaju se odnosi isključivo na prijedlog za provedbu stečajnoga postupka, a koji je prvostupanijski sud smatrao urednim. Ovo pogotovo jer se u stečajnom postupku, u tijeku istog mogu utvrđivati pravno-relevantne činjenice i na drugi način (npr. vještačenjem postojanje imovine), ako predlagatelj uplati troškove predujma u skladu sa članom 60. Zakona o stečaju. Tek ako predlagatelj ne uplati troškove predujma u provedbu stečajnoga postupka u roku od 15 dana prijedlog se može odbaciti iz navedenog razloga što i propisuje navedena odredba. Zbog navedenog su navodi žalbe predlagatelja koji se uglavnom odnose na nemogućnost ostvarenja prava na pristup sudu osnovani, u kojima se predlagatelj poziva i na presude Europskog suda za ljudska prava, a kada bi se zbog razloga zbog kojih je odbacjen prijedlog isti mogao odbacivati (nedostavljanje dokumentacije koju predlagatelj/protiv-predlagatelj i ne posjeduje) brojna društva koja nisu uredno vodila poslovne knjige ne bi ni mogla provesti postupak stečaja bilo da imaju ili ne imovinu.*

(Iz obrazloženja Rješenja Kantonalnog suda u Zenici, broj 43 0 St 208461 22 Pž od 29.04.2022. godine).

⁶⁹ *Odluke donesene u stečajnom postupku, koje se tiču imovine dužnika, ulaze u okvir članka 6. stavak 1. Europske konvencije, budući da dužnikova «određena građanska prava i ob-*

Novo normativno povezivanje obveze urednog vođenja financija sa pretpostavkama za provedbu stečajnoga postupka u praksi je polučilo dvojake učinke. Pozitivan učinak je očigledno osvješćivanje bitnosti blagovremene izrade i predaje financijskih izvješća za dužnika, kao jedan od uvjeta za predaju urednog i potpunog prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka.⁷⁰ No u sudskoj praksi su odmah uočeni i negativni učinci: Prije svega je primijećeno da je shvaćanje ove zakonske odredbe doživjelo nerazumijevanje od strane predlagatelja postupka, da se krenulo u krivom smjeru koji u konačnici relativizira značenje vođenja i točnosti financijskih knjiga.⁷¹

Stoga smatramo da bi bilo korisno precizirati odredbu čl. 58. ZS FBiH kako različite vrste tumačenja ove zakonske odredbe u praksi stečajnih sudova ne bi dovele do osujećivanja prava podnositelja zahtjeva, pogotovo da ne bi dovela do pravne nesigurnosti kakvu izaziva različita sudska praksa u primjeni iste odredbe.

2.3. Provedba prethodnoga stečajnoga postupka

U vrijeme primjene ZSP FBiH, iako to nije bila obveza, nego samo zakonska opcija na procjenu stečajnome sudu u svakom konkretnom predmetu, stečajni sud je otvaranjem prethodnoga postupka redovito birao postaviti privremenoga stečajnoga upravi-

veze u smislu članka 6. stavka 1. mogu biti privremeno dovedena u pitanje» (vidjeti odluku bivše Europske komisije, X. protiv Belgije, broj 8988/80 od 10. ožujka 1981. godine, Odluke i izvještaji, svezak 24, strana 202; ANCA protiv Belgije, broj 10259/83 od 10. prosinca 1984. godine, Odluke i izvještaji, svezak 40, strana 177). Međutim, stečajni postupak, sam po sebi, ne predstavlja «spor» o «građanskim pravima i obvezama» vjerovnika u tom postupku, niti se radi o postupku u kojem se utvrđuje postojanje ili nepostojanje neke sporne činjenice ili prava vjerovnika od kojih zavisi ishod stečajnoga postupka. Naime, prema Zakonu o stečaju i likvidaciji («Službene novine Federacije BiH», broj 23/98), stečajni postupak se provodi radi «skupnog namirenja vjerovnika stečajnoga dužnika unovčenjem njegove imovine i podjelom prikupljenih sredstava vjerovnicima» (članak 1. stavak 1). U takvom postupku se, dakle, ne radi o «odlučivanju» o «građanskim pravima i obvezama» vjerovnika, niti je funkcija tog postupka da riješi «spor» o tim pravima vjerovnika, već da pruži zaštitu interesa postojećih ili potencijalnih vjerovnika. Stoga se, kad su vjerovnici u pitanju, na ovaj postupak ne mogu primijeniti zahtjevi pravičnog postupka iz članka 6. stav 1. Europske konvencije.

(Iz Odluke o dopustivosti broj AP-914/04 od 12. aprila 2005. godine, stavak 10).

⁷⁰ Prema odredbama Zakona o registru financijskih izvješća, postoji obveza iz čl. 7. da se financijska izvješća predaju u Registar u rokovima, obliku i na način utvrđen propisima koji uređuju oblasti računovodstva i revizije i drugim propisima. Odredba čl. 36. Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH određuje da pravne osobe financijska izvješća sastavljaju i prezentiraju za poslovnu godinu i to za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca tekuće godine s usporednim podacima za prethodnu godinu. Uredna i točna financijska dokumentacija stečajnome sudu daje jedan dokumentirani ekonomski slijed i pregled nastanka krize koja je dovela do potrebe za pokretanjem stečajnoga postupka, te daje solidnu osnovu stečajnim organima za procjenu najboljeg modusa kolektivnog namirenja stečajnih vjerovnika.

⁷¹ Nastali su novi problemi jer je došlo do retroaktivnog predavanja financijskih izvješća za stečajnoga dužnika koji ne prikazuju istinito i fer stanje imovine i obveza predloženog stečajnoga dužnika, već bivaju prepisana stanja iz posljednje godine za koju je predano izvješće Agenciji FIA. Dolazi do doslovnog prepisivanja svih stavki iz izvješća iz posljednje izvještajne godine, u kojima je često prikazana imovina velike knjigovodstvene vrijednosti, a koja se u stvarnosti ne zatiče u posjedu stečajnoga dužnika, niti se zatiče knjigovodstvena dokumentacija o toj imovini, pa je knjigovodstveno evidentiranoj imovini često nemoguće ući u trag. Iako su u čl. 127. Zakona o računovodstvu i reviziji određene novčane kazne za opisane prekršaje, očito u praksi nisu ostvarile preventivni odvraćajući učinak.

telja⁷² određujući istodobno i odgovarajuće mjere osiguranja buduće stečajne mase⁷³. Redovito su se u praksi određivale zabrane raspolaganja imovinom, mjere privremene obustave svih mjera izvršenja i osiguranja za vrijeme prethodnoga postupka.⁷⁴ U Sudskom registru su vršene zabilježbe svih određenih mjera osiguranja kod subjekta upisa predloženog stečajnoga dužnika. Ostale mjere osiguranja su se rjeđe određivale u praksi.⁷⁵

Privremeni stečajni upravitelj je zapravo posebno tijelo prethodnoga stečajnoga postupka. Imenuje ga stečajni sudac sa zadatkom da u prethodnom stečajnome postupku ispita je li imovina dužnika dostatna za pokriće troškova postupka i postoje li uvjeti za otvaranje stečajnoga postupka.⁷⁶ Također, dužnost mu je i osigurati imovinu dužnika. Imenovanje privremenoga stečajnoga upravitelja otvara razdoblje intenzivnih i značajnih aktivnosti.⁷⁷ Tijelo koje odlučuje hoće li se otvoriti stečajni postupak ili će se odbiti prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka je stečajni sudac. Stečajni sudac donijet će takvu odluku nakon provedenog prethodnoga postupka.⁷⁸ Na tom konceptu je zasnovano i novo zakonsko rješenje.

Naime, po odredbama novog ZS FBiH, stečajni sud ima obvezu imenovati privremenoga stečajnoga upravitelja⁷⁹ koji je dužan utvrditi postoje li razlozi i uvjeti za otvaranje i vođenje stečajnoga postupka.⁸⁰ Kao i po ranijem zakonu, stečajni sud rješenjem o otvaranju prethodnoga stečajnoga postupka određuje privremene mjere osiguranja buduće stečajne mase.⁸¹ Do sada je konstatirana jednaka inertnost vjerovnika u prethodnom postupku u pogledu predlaganja mjera zaštite buduće stečajne mase.⁸² Novina u

⁷² Nakon prijema dopuštenog prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka, stečajni sudac dužan je bez odlaganja utvrditi postoji li razlog za otvaranje stečajnoga postupka i je li prijedlog osnovan. On može u tu svrhu imenovati privremenoga stečajnoga upravitelja ili odgovarajućeg vještaka. (čl. 14. st. 1. ZSP FBiH).

⁷³ Vidjeti čl. 14. ZSP FBiH u kojem su navedene sve mjere osiguranja koje je stečajni sud morao donijeti ili mogao donijeti po procjeni.

⁷⁴ Odluke stečajnoga suda o mjerama osiguranja su bile podložne preispitivanju po žalbi, koja nije imala suspenzivno djelovanje (čl. 15. st. 7. ZSP FBiH).

⁷⁵ U analiziranoj obimnoj sudskoj praksi prvostupanijskih stečajnih sudova u FBiH uočeno je kako vjerovnici u prethodnom postupku nisu često niti vješto prakticirali predlagati mjere osiguranja, te kako su uglavnom preuranjeno slali prijave potraživanja koje se nisu ispitali u toj fazi postupka, što ukazuje na njihovo pretežno nerazumijevanje zakonom osiguranih mehanizama zaštite buduće stečajne mase.

⁷⁶ ČOLOVIĆ, MILIJEVIĆ, *Stečajni postupak, teoretska razmatranja, zakonski propisi, sudska praksa i obrasci za praktičnu primjenu*, op. cit., str. 64.

⁷⁷ *Priručnik za stečajne upravitelje*, drugo izdanje, USAID, od 31. prosinca 2005., str. 17.

⁷⁸ Vodič za učinkovitije rješavanje stečajnih predmeta, op. cit., str. 23.

⁷⁹ Privremeni stečajni upravitelj je tijelo prethodnoga stečajnoga postupka, koga imenuje stečajni sudac sa zadatkom da osigura imovinu dužnika i utvrdi postoje li razlozi za otvaranje stečajnoga postupka, a čije su zadaće utvrđene odredbom čl. 63. ZS FBiH.

⁸⁰ Odredba čl. 61. ZS FBiH izričito regulira obvezu imenovanja privremenoga stečajnoga upravitelja. Po ranijem zakonskom rješenju iz odgovarajuće odredbe čl. 14. ZSP FBiH sud je mogao imenovati privremenoga stečajnoga upravitelja ili vještaka u svrhu utvrđivanja postoji li razlog za otvaranje stečajnoga postupka. I po novom zakonu sud ima pravo provesti materijalno-financijsko vještačenje, sukladno čl. 61. st. 3. ZS-a, ali to ne poništava obvezu suda da imenuje privremenoga stečajnoga upravitelja iz čl. 61. st. 1. i 2. ZS FBiH.

⁸¹ Novi katalog mjera osiguranja, kao i uvjeti za njihovo izricanje i opoziv u prethodnom stečajnome postupku, je određen u čl. 62. ZS FBiH.

⁸² Zaključak na temelju opažanja autora iz sudske prakse Općinskog suda u Mostaru.

ZS FBiH je obveza privremenome stečajnome upravitelju da utvrdi je li stečajni dužnik, odnosno tijelo ovlašteno za zastupanje stečajnoga dužnika podnio prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka u roku od 60 dana od dana nastupanja platežne nesposobnosti⁸³ ili je li vjerovnik podnio prijedlog za pokretanje stečajnoga postupka nakon isteka roka od 60 dana od dana nastupanja platežne nesposobnosti kada je to bio dužan da podnese stečajni dužnik, odnosno tijelo ovlašteno za zastupanje stečajnoga dužnika.⁸⁴

Iako je stečajni sud i ranije pozivao zainteresirane na uplatu predujma za otvaranje stečajnoga postupka, sada je ta procedura pozivanja eksplicitnije propisana,⁸⁵ što automatski povlači povećanje neophodnih troškova prethodnoga postupka,⁸⁶ te istodobno nužno produžava trajanje prethodnoga stečajnoga postupka.⁸⁷

Radi utvrđivanja činjenica postojanja svih zakonskih uvjeta za otvaranje stečajnoga postupka, i po starom i po novom zakonu, sud je imao obvezu zakazati i redovno je provodio ročište na kojem su se pretresali razlozi za otvaranje stečajnoga postupka,⁸⁸ te se razmatralo izvješće privremenoga stečajnoga upravitelja. Na to ročište sud poziva predlagatelja, stečajnoga dužnika i privremenoga stečajnoga upravitelja te, ako je nužno, i vještaka, a to ročište može se i odložiti ako je potrebno da se nalazi i izvješća dopune i istraže, odnosno da se dodatno provjere određene činjenice koje mogu bitno utjecati na odluku suda o prijedlogu.⁸⁹ Rok sudu da donese meritornu odluku o prijedlogu za otvaranje stečajnoga postupka nije se mijenjao, iznosi tri dana od dana zaključenja tog ročišta.

Slučajevi otvaranja stečajnoga postupka bez prethodne provedbe prethodnoga stečajnoga postupka u sudskoj praksi - i po starom i po novom zakonu - su veoma rijetki, i uglavnom se svode na utemeljene prijedloge likvidatora iz likvidacijskog postupka.⁹⁰

⁸³ Ovo se utvrđuje samo kada je podnosilac prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka stečajni dužnik (čl. 61. st. 2. toč. c) ZS FBiH)

⁸⁴ Ovo se utvrđuje samo kada je podnosilac prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka vjerovnik (čl. 61. st. 2. toč. c) ZS FBiH)

⁸⁵ Čl. 102. st. 7. ZS FBiH.

⁸⁶ Objava svakog oglasa u Službenim novinama se posebno naplaćuje po cjeniku tog oglašivača. Kako procedura objave poziva zainteresiranima u prethodnom stečajnome postupku ranije nije bila posebno propisana kao nužna radnja prethodnoga stečajnoga postupka po odredbama starog ZSP FBiH, to se ranije predlagatelj nije izlagao trošku objave tog poziva. Sada je taj trošak predlagatelja neminovan s obzirom na obvezu iz čl. 102. st. 7. ZS FBiH.

⁸⁷ Poziv vjerovnicima iz čl. 102. ZS FBiH ostaje otvoren 30 dana, a računa se u skladu sa čl. 25. st. 3. ZS FBiH, čemu treba dodati i nekoliko dana pošte do početka tijeka roka.

⁸⁸ *Vjerojatnost postojanja platežne nesposobnosti dužnika najčešće se dokazuje dostavljanjem dokaza o blokadi bankovnih računa i to je najčešća indicija da je određeno gospodarsko društvo platežno nesposobno, ali to nije i jedina indicija na temelju koje se može zaključiti da je dužnik platežno nesposoban. Naime, dužnik može platežno biti nesposoban čak i ako njegovi bankovni računi nisu blokirani i tada je ključni kriterij u tome da li dužnik može da plati svoje dospjele i potraživane obveze, a ne da li je on još uvijek u stanju da vrši platni promet svojih računa.*

(Iz Rješenja Kantonalnog suda u Livnu br. 68 0 St 032193 15 Pž od 16.03.2015. godine).

⁸⁹ Ovdje u primjenu dolaze odredbe Zakona o parničnom postupku FBiH koje se odnose na provedbu rasprave, od kojih se odredbe čl. 111. ZPP FBiH odnose na odlaganje, odgađanje i nastavak ročišta, prije zaključenja rasprave, a koje se u stečajnome postupku mogu primijeniti jer na njih usmjerava odredba čl. 17. Zakona o stečaju FBiH, odnosno ranije čl. 8. Zakona o stečajnome postupku FBiH.

⁹⁰ Prema novom ZS FBiH, određeno je čl. 61., st. 6. da stečajni sudac može odlučiti o prijedlogu za otvaranje stečajnoga postupka bez pokretanja prethodnoga postupka ako predlaga-

Činjenica otvaranja prethodnoga postupka javno se obznanjuje objavom u Službenim novinama Federacije BiH, na oglasnoj ploči suda,⁹¹ a nužno ju je zabilježiti i u sudskom registru. Ako je riječ o dioničkim društvima kao predloženim stečajnim dužnicima nužno je o tome obavijestiti i burzu. Ovo rješenje se također dostavlja i Agenciji FIA.⁹²

Iako je vidljivo da se zakonska procedura prethodnoga stečajnoga postupka nije značajnije izmijenila u novom ZS-u, pa su čak prepolovljeni i rokovi sudu za postupanje po prijedlogu,⁹³ primijećeno je da prethodni stečajni postupak ipak traje nešto duže nego što je to bio slučaj ranije. Stečajni sud se sada mnogo više angažira u prethodnom stečajnom postupku na istrazi svih okolnosti koje mogu biti od značenja za odluku suda o otvaranju stečajnoga postupka, ali i za odluku zainteresiranim vjerovnicima za uplatu predujma za vođenje stečajnoga postupka.⁹⁴ Razlozi se svakako mogu tražiti i u neadekvatnoj stručnoj obuci svih sudionika u stečajnom postupku nakon stupanja na snagu novog zakona.⁹⁵ Razlog svakako dijelom leži i u izostanku strateškog dijaloga na relaciji stečajni sud, registarski sud, stečajni upravitelj, Agencija FIA, tužiteljstvo i gospodarska komora, a u interesu postizanja svih željenih učinaka koje novi zakon ima za cilj ostvariti.

3. Rješenje o otvaranju stečajnoga postupka

Stečajni postupak se otvara rješenjem suda⁹⁶ koje se javno objavljuje⁹⁷ a u kojem se navodi i točan trenutak otvaranja stečajnoga postupka.⁹⁸ Rješenje o otvaranju stečajnoga postupka je najznačajnija odluka koja se donosi u stečajnom postupku. Njegovim donošenjem i objavljivanjem se okončava prethodni stečajni postupak i počinje glavni stečajni postupak.⁹⁹ Rješenjem se određuju najznačajniji parametri budućeg stečajnoga postupka, određuje se najznačajnije operativno tijelo (stečajni upravitelj), te ovo rješenje ima konstitutivne učinke jer njegovim objavljivanjem nastupaju pravne posljedice otvaranja stečajnoga postupka,¹⁰⁰ a koje su sada sveobuhvatno regulirane odredbama čl. 110. do čl. 146. ZS FBiH.

telj uz prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka dostavi dokumentaciju propisanu čl. 58. st. 4. SZ FBiH.

⁹¹ Dodatno čl. 61. st. 5. ZS-a uvodi i novi vid dostave putem web oglasne ploče.

⁹² Obveza obavještanja Agencije FIA i burze nije postojala po starom ZSP FBiH.

⁹³ Sud je obavezan da prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka razmotri u roku od osam dana od dana prijema (čl. 58. st. 8. ZS FBiH). Ranije: Sud je obavezan da prijedlog razmotri u roku od 15 dana od dana njegovog prijema (čl. 4. st. 3. ZSP FBiH).

⁹⁴ Generalno, obveza plaćanja predujma troškova destimulira vjerovnike za podnošenje prijedloga za pokretanje stečajnoga postupka. Više vidjeti: RADOVIĆ, *Stečajno pravo*, str. 407.

⁹⁵ Npr. Centar za edukaciju sudaca i tužitelja u BiH je u programu stručnog usavršavanja za 2022. g. predvidio i održao samo jedan seminar na temu novina u ZS FBiH, a koji je bio namijenjen isključivo sucima.

⁹⁶ Čl. 102., st. 6. ZS FBiH.

⁹⁷ Čl. 107., t. 1. ZS FBiH.

⁹⁸ Čl. 104., st. 2., toč. c) i st. 3. ZS FBiH propisuje taj trenutak, a koji je bitan radi trenutka nastupanja pravnih posljedica otvaranja stečajnoga postupka.

⁹⁹ ČOLOVIĆ, MILIJEVIĆ, *Stečajni postupak, teoretska razmatranja, zakonski propisi, sudska praksa i obrasci za praktičnu primjenu*, op. cit., str. 65.

¹⁰⁰ RADOVIĆ, *Stečajno pravo*, Knjiga prva, op. cit., str. 433. – 434.

3.1. Izmjene u sadržaju izreke rješenja o otvaranju stečajnoga postupka

I stari ZSP FBiH i novi ZS FBiH u svojim odredbama predviđaju da sud rješenjem o otvaranju stečajnoga postupka poziva sve vjerovnike da u roku od 30 dana prijave svoja potraživanja stečajnome sudu,¹⁰¹ te odmah zakazuje ispitno ročište na koje poziva vjerovnike.¹⁰² U praksi su se sudovi često opredjeljivali i za zakazivanje izvještajnog ročišta koje će se održati odmah nakon završetka ispitnog ročišta.¹⁰³ To je, međutim, moguće samo ako se može predvidjeti da će ispitno ročište trajati kraće vrijeme, pa da je moguće provesti oba ročišta isti dan, što je moguće kod manjih subjekata. Poziv vjerovnicima po novom Zakonu o stečaju je mnogo detaljniji, traži se mnogo više identifikacijskih podataka o vjerovnicima i potraživanjima koja se prijavljuju kako bi se unaprijedili raniji problemi zaprimanja velikog broja neurednih prijava oko kojih je bilo mnogo tehničkog posla kojeg je trebalo završiti prije ispitnog ročišta.¹⁰⁴ Rješenjem

¹⁰¹ Taj rok počinje teći u različito vrijeme po starom i novom zakonu, s obzirom na različito uređenje tjeka rokova u odnosu na dan objave u Službenim novinama (ranije se tražio protek dva radna dana od objave - čl. 12. ZSP FBiH, a po novom zakonu se traži protek pet dana nakon isteka kojih se računa prvi dan roka - čl. 25. ZS FBiH).

¹⁰² Čl. 106., st. 1. ZS FBiH.

¹⁰³ Rokovi koji su bili određeni čl. 47. ZSP FBiH, ostali su isti, a koji su sada određeni u čl. 106. ZS FBiH. Stečajni sudac je dužan u rješenju za otvaranje stečajnoga postupka odrediti ročište za skupštinu vjerovnika, na kojoj se, na osnovi izvješća stečajnoga upravitelja, odlučuje o daljem tijeku stečajnoga postupka, no on nije dužan da to ročište održi odmah, već najkasnije u roku od 15 dana od dana održavanja ispitnog ročišta. No praksa je pokazala da je mnogo jednostavnije provesti izvještajno ročište odmah nakon zaključenja ispitnog ročišta, jer se osigurava veći broj sudionika ročišta, manji su troškovi i vremena i sredstava svim sudionicima.

¹⁰⁴ *Prijava mora sadržavati:*

- *Poziv na broj 58 0 St 263703 22 St;*

- *Firmu i sjedište sa adresom vjerovnika, odnosno ime i prezime, prebivalište ili boravište vjerovnika (priložiti Aktuelni izvod iz sudskog registra za pravne osobe odnosno potvrdu CIPS-a za fizičke osobe);*

- *Broj transakcijskog poslovnog računa ili nekog drugog računa vjerovnika (priložiti potvrdu banke o broju bankovnog računa vjerovnika);*

- *jedinstveni identifikacijski broj vjerovnika - samo za pravne osobe (priložiti JIB obrazac);*

- *matični broj pravne osobe vjerovnika (MBS), odnosno jedinstveni matični broj fizičke osobe vjerovnika (JMBG);*

- *pravni osnov i iznos potraživanja (Sva potraživanja moraju biti obračunata. Vjerovnici koji imaju potraživanja izražena u stranoj valuti, dužni su ih konvertirati i prijaviti u domaćoj valuti);*

- *Stečajni upravitelj će hitno sačiniti popis svih potraživanja radnika i bivših radnika stečajnoga dužnika dospjelih do otvaranja stečajnoga postupka i dostaviti radnicima na potpis prijavu njihovih potraživanja u dva primjerka. Ako radnici smatraju da popisom stečajnoga upravitelja njihova potraživanja nisu u cijelosti obuhvaćena, mogu prijaviti sudu razliku svojih potraživanja;*

- *Ako se prijavljuju potraživanja o kojima je u tijeku sudski ili drugi postupak, u prijavi se mora navesti sud ili organ pred kojim se vodi taj postupak uz navođenje broja predmeta;*

- *Razlučni vjerovnici označavaju u prijavi dio imovine stečajnoga dužnika na koji se odnosi njihov zahtjev i iznos do kojeg njihova potraživanja po predviđanju neće biti namirena tim razlučnim pravom;*

- *Izlučni vjerovnici označavaju u prijavi predmet u imovini na koji se njihov zahtjev odnosi.*

- *Priloženu dokumentaciju iz koje se može utvrditi osnovanost prijave;*

- *Dokaz o uplaćenju pristojbi na prijavu (pristojba se plaća u iznosu od 0,9% vrijednosti potraživanja, s tim da ne može biti manja od 45,00 KM, niti veća od 9.000,00 KM. Pristojbu je potrebno uplatiti na depozitni račun HNŽ/K kod UniCredit banke d.d. Mostar, broj*

o otvaranju stečajnoga postupka sud vrši pozivanje vjerovnika stečajnoga dužnika da u istom roku od 30 dana obavijeste stečajnoga upravitelja koja prava osiguranja potražuju na predmetima imovine stečajnoga dužnika¹⁰⁵. Istim rješenjem, pozivaju se i sve osobe koje imaju obveze prema stečajnome dužniku da ih bez odgađanja izvršavaju prema stečajnome dužniku. Isti je sadržaj rješenja o otvaranju stečajnoga postupka po oba zakona u ovim dijelovima.

Zakon o stečaju FBiH je donekle inovirao sadržaj odluka iz izreke rješenja o otvaranju stečajnoga postupku.¹⁰⁶ Primarno se uočava kako je dano na važnosti preciznoj identifikaciji stečajnoga dužnika¹⁰⁷ ali i vjerovnika.¹⁰⁸ Učinak toga normiranja prepoznajemo u uklanjanju dosadašnjih tehničkih poteškoća tijelima i institucijama koje imaju propisane nadležnosti povezane s otvaranjem stečajnoga postupka, kako bi isti blagovremeno i uredno izvršavali sve poslove koji su im povjereni. Naime, novi ZS FBiH propisao je puno veći stupanj identifikacije stečajnoga dužnika¹⁰⁹ pa se isti identificira i po poreznom broju i glavnom računu, a što bi trebalo omogućiti bolju aktivnost svih uključenih tijela.

Rješenje o otvaranju stečajnoga postupka se hitno provodi u sudskom registru. Ranija sudska praksa registarskih sudova u postupku provedbe rješenja o otvaranju stečajnoga postupka u registarskom ulošku stečajnoga dužnika, bila je vrlo različita čak i oprečna u različitim županijama.¹¹⁰ Odredbe ZS FBiH sada daju izričitu obvezu stečajnome sudu da dadne jasan nalog za upis promjene podataka u registar poslovnih subjekata - da uz firmu ili naziv stečajnoga dužnika izvrši upis oznake “u stečaju”, a u rubrici “osobe ovlaštene za zastupanje subjekta upisa” umjesto imena i prezimena di-

računa 3380002200005953 – Vrsta prihoda 722221, Općina 180, vrsta uplate 1); (Iz Rješenja o otvaranju stečajnoga postupka Općinskog suda u Mostaru broj 58 0 St 263703 22 St od 04.05.2023. g.)

¹⁰⁵ Po tom pozivu potrebno je da vjerovnik navede predmet na kojem potražuje pravo osiguranja, vrstu i razlog nastanka prava osiguranja kao i svoje osigurano potraživanje.

¹⁰⁶ Stečajevi koji su otvoreni prema odredbama Zakona o stečajnom postupku FBiH identificirali su stečajnoga dužnika po tvrtki, adresi i sjedištu stečajnoga dužnika, te registarskom broju subjekta upisa u sudski registar.

¹⁰⁷ U vrijeme primjene starog zakona postojao je tehnički problem u identifikaciji stečajnoga dužnika, jer ga je stečajni sud u svom rješenju identificirao isključivo na temelju matičnog registarskog broja subjekta upisa u sudski registar. Porezna uprava, Uprava za neizravno oporezivanje, Agencija FIA, kao i financijske organizacije međutim uopće ne vode nikakvu evidenciju po tom broju, a bez dodatnih istražnih radnji, nisu mogle identificirati tko je uopće subjekt nad kojim je otvoren stečaj, što je utjecalo negativno na rokove njihovog postupanja ili na izostanak postupanja.

¹⁰⁸ To posebno bude značajno kod provođenja dioba kada je neophodno imati cjelovite podatke o nositeljima priznatih potraživanja kojima se vrši isplata odobrenih iznosa.

¹⁰⁹ Prema odredbi čl. 104., st. 2., toč. a) ZS FBiH nužno u rješenje o otvaranju stečajnoga postupka uključiti i identifikacijski (porezni broj stečajnoga dužnika, odnosno PDV broj stečajnoga dužnika ako ga ima), te podatke o glavnom računu stečajnoga dužnika, kao i banci kod koje je otvoren glavni račun.

¹¹⁰ Npr. Općinski sud u Širokom Brijegu je zahtijevao da novoimenovani stečajni upravitelj podnosi prijavu za upis u sudski registar, kako bi proveo odluke suda iz rješenja o otvaranju stečajnoga postupka, što je uzrokovalo razne troškove na teret stečajne mase. Različito od toga, Općinski sud u Mostaru je provodio po službenoj dužnosti sudsko rješenje o otvaranju stečajnoga postupka, ali u vidu upisa zabilješki svih promjena određenih rješenjem o otvaranju stečajnoga postupka, ali bez brisanja ovlaštenja za članove uprave stečajnoga dužnika. Općinski sud u Tuzli je s druge strane vršio i upise i brisanja po ranijim rješenjima o otvaranju stečajnoga postupka.

rektora, izvrši upis imena i prezimena stečajnoga upravitelja¹¹¹ te se upisuju i rješenjem određene mjere osiguranja. Vrlo je važno da izreka rješenja o otvaranju stečajnoga postupka sadrži izričit nalog registarskom odjeljenju suda u pogledu točnog sadržaja svih zahtjeva za izmjenu registarskih podataka za stečajnoga dužnika, jer će registarski sud tu izmjenu provesti po službenoj dužnosti. Posljedicom te zakonske novine danas se u dobroj mjeri unificirano po službenoj dužnosti upisuju statusne promjene za sve stečajne dužnike u svim županijama, što svakako doprinosi pravnoj sigurnosti.

3.2. Posebnosti rješenja o otvaranju i istodobnom zaključenju stečajnoga postupka

Odredbe ranije važećeg Zakona o stečajnom postupku FBiH nisu bile eksplicitne u pogledu sadržaja sudske odluke u situaciji kada bi se utvrđivalo da ne postoji imovina stečajnoga dužnika koja čini stečajnu masu, a kada je prijedlog bio potpun i dozvoljen, a kada je bilo dokazano postojanje stečajnoga razloga.¹¹² To je rezultiralo veoma raznolikom sudskom praksom. Kako po ranijem zakonu nije bilo apelacione nadležnosti Vrhovnog suda za odluke u stečajnome postupku, to je postojalo i deset različitih sudskih praksi u Federaciji BiH koje su kreirali županijski sudovi. Tako je u određenim županijama postojala praksa i tumačenje da u tim situacijama sud odbija prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka i istim rješenjem naređuje brisanje stečajnoga dužnika iz sudskog registra, a u drugim županijama je postojala praksa donošenja rješenja o otvaranju stečajnoga postupka, pa odmah nakon izvještajnog ročišta donošenja rješenja o zaključenju radi nedostatka stečajne mase.¹¹³

Po novom zakonu procesna situacija je sasvim jasna: Ako imovina stečajnoga dužnika ne pokriva troškove postupka, a prijedlog je dopušten i osnovan, stečajni sudac će

¹¹¹ Čl. 108., st. 1., toč. a) ZS FBiH. U prethodnom zakonu nije bilo ove odredbe, stoga je bilo apsurdnih situacija kako su ovlaštene osobe u registru ostale one koje otvaranjem stečajnoga postupka to po samom zakonu ne mogu više biti. Otvaranjem stečajnoga postupka prava stečajnoga dužnika da upravlja i raspolaže imovinom koja pripada stečajnoj masi, kao i prava organa, prokuriste, zastupnika i punomoćnika stečajnoga dužnika prelaze na stečajnoga upravitelja.

¹¹² U ranijoj praksi uočeno je kako su stečajni dužnici predlagali otvaranje stečajnoga postupka tek nakon što više ne bi bilo nikakve imovine koja bi činila stečajnu masu, te da je zapravo jedini smisao pokretanja tog postupka bilo posljedično brisanje stečajnoga dužnika iz sudskog registra. To je nažalost bio pretežan broj iniciranih stečajnih postupaka.

¹¹³ Navode se samo ogledni primjerci iz drugostupanjskih odluka iz kojih se vidi da podržavaju dijametralno suprotna rješenja za istu procesnu situaciju:

U slučaju da stečajna masa nije dovoljna za isplatu troškova stečajnoga postupka, prvostupanjski sud mora donijeti odluku o otvaranju stečajnoga postupka, te nakon prijema izvještaja od stečajnoga upravitelja o završetku svih poslova u stečajnome postupku, odlučiti o zaključenju stečajnoga postupka i nakon donošenja rješenja o zaključenju stečajnog postupka, stečajni dužnik se briše iz registra, tako da on prestaje da postoji.

(Navod iz Rješenja Kantonalnog suda u Livnu, broj 68 0 St 027096 14 Pž od 21.12.2015. godine);

Kako Društvo za proizvodnju, promet i usluge „S.“ d.o.o. M. nema imovinu, koja bi činila stečajnu masu, to je prvostupanjski sud pravilno postupio kada je odbio prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka, s obzirom da nisu ispunjeni uvjeti za otvaranje stečajnoga postupka propisani članom 43. stav 3. i 4. Zakona o stečajnom postupku, naloživši brisanje gospodarskog društva iz Sudskog registra sukladno članku 49. stavku 1. točka 2. Zakona o stečajnom postupku u vezi s člankom 367. stavkom 1. točka 5. i stavkom 2. članka 367. Zakona o gospodarskim društvima.

(Navod iz Rješenja Kantonalnog suda u Zenici, broj 43 0 St 108538 14 Pž od 29.09.2014. godine).

javnim pozivom, objavljenim na oglasnoj ploči suda, web stranici suda - elektronskoj ploči suda i u “Službenim novinama Federacije BiH”, pozvati vjerovnike i zainteresirane osobe da u roku od 30 dana od dana objavljivanja poziva predlože otvaranje stečajnoga postupka i uplate predujam za osiguranje troškova stečajnoga postupka, u iznosu koji odredi stečajni sudac. Ako u tom roku nitko od pozvanih ne predloži otvaranje stečajnoga postupka i ne uplati traženi predujam, stečajni sudac će otvoriti stečajni postupak i odmah zaključiti postupak.¹¹⁴

U praksi se nije još profiliralo na temelju kojih parametara bi stečajni sudac procijenio adekvatan iznos predujma za vođenje stečajnoga postupka, a što je vrlo bitna odluka za dalji tijek postupka. Suci su se mahom opredjeljivali za minimalne iznose predujma u visini neophodnih izvjesnih predstojećih troškova i nagrade stečajnome upravitelju, računavajući i predviđajući troškove odjetničkih usluga za parnice koje će biti potrebno pokrenuti i voditi, te nužne materijalne troškove (oglasi, sudske takse, računovodstvene usluge, poštanske usluge i sl. uvažavajući mišljenje privremenoga stečajnoga upravitelja.¹¹⁵ Dosad nije bilo žalbi u smjeru neadekvatne procjene iznosa predujma, jer vjerovnici nisu niti izražavali stvarni interes za financiranje stečajnih postupaka u kojima bi imovinu trebalo vraćati u stečajnu masu.¹¹⁶

Ako ne dođe do uplate traženog predujma u zakonskom roku,¹¹⁷ sud će donijeti rješenje iz čl. 102. st. 8. ZS FBiH kojim se istodobno otvara i zaključuje stečajni postupak.¹¹⁸ Specifičnost ovog rješenja jeste u tome što isto apsorbira dio sadržaja rješenja o otvaranju stečajnoga postupka i rješenje o zaključenju stečajnoga postupka.¹¹⁹ U istom

¹¹⁴ Vidjeti čl. 102., st. 7. ZS FBiH.

¹¹⁵ U Republici Hrvatskoj, čije je zakonodavstvo usklađeno s pravnom stečevinom Europske unije, Stečajni zakon u čl. 114., st. 1. određuje da je podnositelj prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka dužan platiti predujam od 1000,00 kuna u Fond za namirenje troškova stečajnoga postupka te po nalogu suda u roku od osam dana dodatni iznos predujma koji ne može biti viši od 20.000,00 kuna. Čl. 111. Stečajnoga zakona određeno je osnivanje Fonda za namirenje troškova stečajnoga postupka na svakom sudu.

¹¹⁶ Primjerice čl. 59. st. 1. Stečajnoga zakona Republike Srbije određeno je da troškovi obuhvaćaju troškove oglasa, troškove obavijesti vjerovnicima, troškove angažiranja stečajnoga upravitelja i troškove nužne za osiguranje imovine, kao i troškove za registriranje podataka o stečaju u registracije i druge usluge koje pruža organizacija nadležna za vođenje registra gospodarskih subjekata.

¹¹⁷ Čl. 102., st. 7. Ako imovina stečajnoga dužnika ne pokriva troškove postupka, a prijedlog je dopušten i osnovan, stečajni sudac će javnim pozivom, objavljenim na oglasnoj ploči suda, web stranici suda - elektronskoj ploči suda i u “Službenim novinama Federacije BiH”, pozvati vjerovnike i zainteresirane osobe da u roku od 30 dana od dana objavljivanja poziva predlože otvaranje stečajnoga postupka i uplate predujam za osiguranje troškova stečajnoga postupka, u iznosu koji odredi stečajni sudac.

¹¹⁸ Čl. 102., st. 8. Ako u roku iz stavka (7) ovog člana vjerovnici i zainteresirane osobe ne predlože otvaranje stečajnoga postupka i ne uplate predujam, stečajni sudac će otvoriti stečajni postupak i odmah zaključiti postupak. Rješenje o otvaranju i zaključenju stečajnoga postupka dostavlja se nadležnom tužilaštvu, Poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine i Upravi za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine.

¹¹⁹ U čl. 132. Stečajnoga zakona Republike Hrvatske određeno je da ako prije otvaranja stečajnoga postupka sud utvrdi da imovina dužnika koja bi ušla u stečajnu masu nije dovoljna ni za namirenje troškova toga postupka ili je neznatne vrijednosti, rješenjem će pozvati osobe koje imaju pravni interes za provedbom stečajnoga postupka da u roku od 15 dana uplate predujam za namirenje troškova prethodnoga i otvorenoga stečajnoga postupka. Ako te osobe ne predujme traženi iznos, sud će donijeti rješenje o otvaranju i zaključenju stečajnoga postupka. Na izbor i imenovanje stečajnoga upravitelja na odgovarajući se način

rješenju se stečajni postupak otvara, imenuje se stečajni upravitelj, i naređuje se upis u sudski registar navedenih izmjena, a potom se rješava da se istodobno zaključuje stečajni postupak. Brisanje stečajnoga dužnika provodi se tek po pravosnažnosti tog rješenja.¹²⁰

U početku primjene novog zakona nametnula se dvojba u praksi, je li potrebno imenovati stečajnoga upravitelja tim rješenjem, s obzirom na istodobno zaključenje, no *ratio legis* te odredbe sudovi su prepoznali u obvezi podnošenja financijskih izvješća sa danom otvaranja i zaključenja stečajnoga postupka Agenciji FIA, kojeg može podnijeti samo stečajni upravitelj, a iz kojega bi se vidjelo da je riječ o stečajnome postupku bez imovine, pa da je donošenje ovog rješenja bilo opravdano u financijskom smislu. Ovdje je zakonodavac propustio obvezati sud da za slučaj ovih rješenja o istodobnom otvaranju i zaključenju stečajnoga postupka sud obvezno imenuje za stečajnoga upravitelja osobu koja je obavila posao privremenoga stečajnoga upravitelja, a na podlozi čijeg utvrđenja je sud zaključio da su ispunjeni uvjeti za donošenje ove vrste odluke. Ovo iz razloga što privremeni stečajni upravitelj pred sudom u prethodnom postupku već brani izvješće o stanju imovine stečajnoga dužnika pa tvrdi da stečajni dužnik nema imovine, pa ako sud takav izvješće usvaja onda bi identično financijsko izvješće trebalo predati Agenciji FIA, a sa potpisom iste osobe koja je to izvješće obranila na sudu, kao odgovorne osobe. Time bi se dodatno osvijestila odgovornost privremenih stečajnih upravitelja za točnost i potpunost izvješća koji podnose u prethodnom stečajnom postupku. No iako to zakon nije izrijeком propisao, u praksi suci za stečajnoga upravitelja u ovim stečajnim postupcima redovito postavljaju istu osobu koja je izvršila posao privremenoga stečajnoga upravitelja, i ta osoba potpisuje financijsko izvješće koje se predaje Agenciji FIA, o čemu obavještava stečajni sud. Smatramo da bi bilo korisno ovo rješenje iz dosadašnje sudske prakse uvrstiti i u slovo zakona.

Također se uočava važnost odredbe čl. 206. Zakona o stečaju, u dijelu koji se odnosi na istodobno otvaranje i zaključenje stečajnoga postupka. Naime, zakon predviđa da u situaciji kada nema stečajne mase obveza je članova društva da preuzmu arhivsku

primjenjuju odredbe o izboru i imenovanju stečajnoga upravitelja u skraćenom stečajnome postupku. Stečajni upravitelj nema obvezu dostavljanja godišnjih financijskih izvješća i dodatnih podataka Financijskoj agenciji radi javne objave i za nadzorne, statističke i druge potrebe, kao i podnošenja prijave poreza na dobit nadležnoj ispostavi porezne uprave. Rješenje se objavljuje na mrežnoj stranici e-Oglasne ploče suda istog dana kad je doneseno. Ako sud donese rješenje o otvaranju i zaključenju stečajnoga postupka, a dužnik nema dovoljno sredstava za namirenje najnužnijih troškova (sređivanje arhivske građe i slično), potrebna sredstva isplatit će se iz Fonda za namirenje troškova stečajnoga postupka. Rješenje se dostavlja radnicima dužnika.

¹²⁰ *Prvostupanjskim rješenjem otvoren je i istovremeno zaključen stečajni postupak nad imovinom stečajnoga dužnika T. d.o.o. Zenica, Društvo za izvođenje građevinskih radova promet i usluge, Zenica, M. S. 2, Zenica, matični registarski broj subjekta upisa 43-01-xxx-17, zbog nepostojanja imovine, dovoljne za pokriće troškova stečajnoga postupka, te je naloženo brisanje ovog gospodarskog društva iz sudskog registra zavedenog pod matičnim registarskim brojem 43-01-xxx-17, a po pravosnažnosti ovoga rješenja.*

Kako iz Izvještaja privremene stečajne upraviteljice, proizlazi da Društvo, iako postoje stečajni razlozi, nema imovine, iz koje bi se namirili troškovi stečajnoga postupka, te kako od strane zainteresiranih osoba, odnosno vjerovnika, a po pozivu suda objavljenom u Sl. novinama FBiH broj 69 od 01.09.2021. godine, nije predujmo novčana sredstava u iznosu od 3.000,00 KM, na ime troškova za vođenja stečajnoga postupka, prvostupanjski sud je na osnovu utvrđenih činjenica i mogao samo da postupi u skladu sa člankom 102. stavkom 7. i 8. i člankom 204. stavkom 5. Zakona o stečaju.

(Iz Rješenja Kantonalnog suda u Zenici, broj: 43 0 St 197911 21 Pž od 13.01.2022. godine).

građu i istu predaju nadležnom arhivu. Stečajni dužnik može imati mnogo članova, neki mogu biti sudu nedostupni, ili stečajni dužnik može biti dioničko društvo, pa je jako bitno ovu normu u rješenju primijeniti, te rješenjem imenovati konkretnog člana društva stečajnoga dužnika kojem se zaista izručuje arhivska građa stečajnoga dužnika. Arhiviranje je nužno povezano s troškovima, ali je smisao ove odredbe zapravo u osiguravanju čuvanja dokumentacije stečajnog dužnika kroz zakonom propisano razdoblje. Stoga je vrlo važno to što je normativno određena i nadležnost i odgovornost za arhiviranje dokumentacije stečajnoga dužnika. Smatramo da bi bilo korisno uvesti u praksu da dio sadržaja izreke rješenja o otvaranju i istodobnom zaključenju stečajnoga postupka bude i odluka kome točno od članova stečajnoga dužnika se predaje arhivska građa.

3.3. Suradnja suda i drugih tijela

Stupanjem na snagu novog zakona povećao se opseg administrativnih poslova suda nakon otvaranja stečajnoga postupka. Po starom zakonu postojala je obveza dostavljanja rješenja o otvaranju stečajnoga postupka registru društava, nadležnom tužiteljstvu, zemljišno-knjižnom uredu, MUP-u ili drugom registru u kojem bi se kroz prethodni postupak utvrdilo da postoji imovine koja će ući u stečajnu masu.¹²¹

Novi zakon je zadržao sve navedeno te uz to sudu naložio komunikaciju sa Agencijom FIA kojoj se uz rješenje dostavlja i obavijest je li tijelo za zastupanje stečajnoga dužnika podnio prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka u roku od 60 dana od dana nastupanja platežne nesposobnosti.¹²² Novim zakonom uvedena je i obveza obavještanja Porezne uprave i Uprave za neizravno oporezivanje,¹²³ te oglašavanje rješenja o otvaranju stečajnoga postupka na internet stranici suda (elektronskoj oglasnoj ploči) i internet stranici Agencije FIA, uz zadržavanje ranije procedure objave rješenja na oglasnoj ploči suda i u Službenim novinama FBiH, što se sve u praksi dosljedno poštuje, ali nužno uzrokuje veći stupanj opterećenja sudova.

Zaključak

Obzirom na utjecaj stečaja na poslovno okruženje, investicije, pravnu sigurnost, zaštitu vjerovnika i javne prihode, nužno je poduzeti sve akcije koje bi osigurale djelotvorno i brzu provedbu stečajnih postupaka. U dijelu razmatranih odredbi novog Zakona o stečaju Federacije BiH, koje se odnose na prethodni stečajni postupak i na samo otvaranje stečajnoga postupka, iako je riječ o relativno kratkom razdoblju primjene novog zakona, može se već konstatirati da su nova zakonska rješenja unaprijedila stečajnu regulativu.

Unaprjeđenje koje uočavamo se prije svega ogleda u uspostavi sustava i umreženosti institucija i organizacija koje imaju različite nadležnosti kojima je cilj uspostava zdravog i funkcionalnog poslovnog okruženja.

U praksi dominira stajalište da su nove nadležnosti Agencije FIA pokazale pozitivne učinke: uočen je povećan stupanj financijske discipline kod svih sudionika u stečajnome postupku, posebice kod predlagatelja i privremenih stečajnih upravitelja, te je uočen povećan stupanj motiviranosti direktora onih društava, u kojima postoje stečajni razlozi, za blagovremeno pokretanje stečajnoga postupka. Osviještena je bitnost nadzora

¹²¹ Vidjeti čl. 48., st. 4. i čl. 49. ZSP.

¹²² Vidjeti čl. 107., st. 1. ZS FBiH.

¹²³ Vidjeti čl. 107., st. 2. ZS FBiH.

Agencije FIA nad predanim financijskim izvješćima - i onima prije stečajnoga postupka i onima u vezi sa stečajnim postupkom. Uočen je u praksi nemali broj prekršaja iz čl. 127. Zakona o računovodstvu i reviziji, koji se odnose na neblagovremenu predaju financijskih izvješća, kao i za predaju financijskih izvješća s neistinitim podacima, što u stečajnome postupku uzrokuje probleme u identifikaciji imovine koja čini stečajnu masu. Očito je da zapriječene sankcije za počinitelja iz Zakona o računovodstvu i reviziji nisu ostvarile željeni odvratajući učinak, pa je potrebno razmotriti i inovirati i te zakonske odredbe kako bi postigle ciljanu zakonsku svrhu, a što bi se pozitivno odrazilo na efikasnost stečajnoga postupka. U tu svrhu predlažemo stavljanje u nadležnost Agenciji FIA predlaganja pokretanja stečajnoga postupka kod uočenog nepravilnog financijskog izvješćivanja, čime bi se osigurala blagovremenost prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka, dok još ima dovoljno imovine iz koje se mogu namiriti vjerovnici, dok se toj imovini može ući u trag i dok postoje mogućnosti za restrukturiranje.

Iako je povećan obim tehničkih poslova zaposlenika sudova, te iako su skraćeni rokovi sucima za postupanje u stečajnome postupku, rješenje ovih novih zakonskih zahtjeva od sudova ne vidimo u pukom zapošljavanju većeg broja zaposlenika ili sudaca. Držimo da bi primjerenije mjere bile adekvatnija i intenzivnija edukacija svih sudionika u stečajnome postupku, specijalizacija kako sudskih zaposlenika, tako i samih stečajnih sudaca, kako bi se ostvarila maksimalna posvećenost materiji stečajnoga prava. Formiranje i uspostava specijaliziranih trgovačkih sudova u FBiH bi svakako bilo moguće rješenje i za ovaj problem, značajno bi doprinijelo učinkovitosti stečajnoga procesa, pogotovo što bi se sporovi proizašli iz stečajnoga postupka i sporovi u vezi s imovinom koja čini stečajnu masu mogli brže rješavati.

Harmonizaciji sudske prakse, ali i prakse upravnih organa i financijskih institucija, sigurno bi doprinijelo bolje međusobno razumijevanje uloge svih organa i institucija koji izravno sudjeluju u stečajnome postupku, ili pak imaju određene nadležnosti vezane uz otvaranje stečajnoga postupka, što se postiže institucionalnim dijalogom i multidisciplinarnom edukacijom.

Primijećen je izostanak elementarnog razumijevanja zakonskih mehanizama i rješenja od strane najvećeg broja vjerovnika, zaštiti čijih interesa stečajni postupak primarno ima svrhu poslužiti, pa je posebno bitno raditi na edukaciji šire javnosti o značenju i posebnostima stečajnoga postupka. Potrebno je materiju stečajnoga prava popularizirati, demistificirati i osvijestiti da je došao trenutak za naše društvo da ozdravi vlastitu gospodarsku scenu i omogući sebi napredak. U tu svrhu potrebno je kontinuirano provoditi edukacije svih sudionika o novim institutima, organizirati okrugle stolove i seminare o stečaju (nadležno Federalno ministarstvo pravde, znanstvena zajednica, stečajni sudci, stečajni upravitelji i djelatnici Agencije FIA).

Ozbiljniju analizu učinaka još uvijek nije moguće izvršiti s obzirom na relativno kratko razdoblje primjene novog zakona, te izostanak sustavne statističke i analitičke obrade podataka u svim stečajnim sudovima učinjen od strane nadležnih institucija. Potrebno je u tu svrhu razvijati sustav prikupljanja dodatnog skupa podataka, razvijati mehanizme i alate ranog upozoravanja, osigurati da održivi poslovni subjekti i poduzetnici u financijskim poteškoćama imaju pristup učinkovitijem okviru za preventivno restrukturiranje (predstečajni postupak) koje će im omogućiti nastavak rada.

Smatramo da bi bilo korisno normativno regulirati i dobrovoljno izvansudsko restrukturiranje u Federaciji BiH kako bi dužnik dobio dodatnu mogućnost koristiti dva modela restrukturiranja: dužnik treba imati mogućnost slobodno odlučiti ili pokrenuti preventivno restrukturiranje koje je regulirano stečajnim zakonom ili odabrati izvan-

stečajne mehanizme sporazumnoga reguliranja odnosa s vjerovnicima. Usklađivanje bosanskohercegovačkog prava s pravnom stečevinom EU treba rezultirati uklanjanjem negativnog stava prema stečajnome postupku (kao postupku koji je prvenstveno usmjeren na likvidaciju imovine dužnika) od strane svih zainteresiranih sudionika (domaćih stranaka, ali i međunarodnih investitora), kako bi se poboljšalo i opće poslovno okruženje i poslovni običaji. Cilj je poticanje održivih poduzetnika na restrukturiranje u ranoj fazi kako bi se spriječila nesolventnost i nastavilo poslovanje.

Marija VIDIĆ, Ph.D., Associate Professor
University of Mostar, Faculty of Law
marija.vidic@pf.sum.ba

Ivana SOLDIĆ, B.sc. iur., Bankruptcy Judge
Municipal Court in Mostar, Commercial and Corporate Law Department
ivana.soldic@pravosudje.ba

OPENING THE BANKRUPTCY PROCEEDING

***Summary:** In this paper, the authors analyze the provisions of the new Bankruptcy Law of the Federation of Bosnia and Herzegovina, which came into force on July 15, 2021. The provisions related to the preliminary bankruptcy proceedings, provisions on opening the bankruptcy, and the role of the bankruptcy court are compared. Additionally, the most significant novelties in the proceedings are analyzed with the aim of making the bankruptcy proceedings more effective. The authors also provide a critical overview of previous practices by analyzing court rulings.*

The new responsibilities of the FIA are analyzed in terms of whether they have already contributed to an increased level of financial discipline among all participants in the bankruptcy proceedings, particularly among the proponents and interim bankruptcy trustees. The importance of FIA Agency oversight over submitted financial reports, both before and during the bankruptcy proceedings, is also examined, and suggestions for de lege ferenda are given to ensure that proposals to open bankruptcy proceedings are made in a timely manner.

The paper proposes changes to the Law in accordance with the Directive on Restructuring and Insolvency to expedite the process of harmonizing the legislative framework with the legal acquis of the European Union. Additionally, the need for broader education on new bankruptcy law institutions for all interested parties is emphasized, as well as the establishment of specialized commercial courts in the Federation of Bosnia and Herzegovina.

Keywords: Federation of Bosnia and Herzegovina Law on Bankruptcy Proceedings, previous bankruptcy proceedings, opening of bankruptcy proceedings, bankruptcy judge, bankruptcy trustee, FIA Agency.